

**Krajowy Plan Działań w zakresie
zrównoważonych zamówień publicznych
na lata 2017-2020**

Urząd Zamówień Publicznych
Warszawa, 2017

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
1. ZRÓWNOWAŻONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE - DEFINICJA.....	8
1.1. Zielone zamówienia publiczne	8
1.2. Społecznie zamówienia publiczne	9
2. REGULACJE PRAWNE.....	10
2.1. Prawo unijne.....	10
2.2. Prawo krajowe	12
2.2.1. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych	12
2.2.2. Prawo krajowe powiązane ze zrównoważonymi zamówieniami publicznymi.....	15
2.3. Dokumenty o charakterze zaleceń lub wytycznych	19
3. PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH DZIAŁAŃ ZREALIZOWANYCH W OKRESIE 2013 - 2016 R.....	21
3.1. Działania zrealizowane w ramach <i>Krajowego planu działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016</i>	21
3.2. Realizacja wskaźników <i>Krajowego Planu Działań na rzecz zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016</i>	26
3.3. Działania dodatkowe, niewynikające z Krajowego planu działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016	29
4. POZIOM ZRÓWNOWAŻONYCH ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH – STAN OBECNY	33
4.1. Metodologia badania poziomu zrównoważonych zamówień publicznych stosowana w latach 2013-2015.....	33
4.2. Metodologia badania poziomu zrównoważonych zamówień publicznych stosowana w odniesieniu do zamówień publicznych udzielonych począwszy od 2016 r.	33
4.3. Wyniki analizy	35
4.4. Wnioski.....	37
5. CELE KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ.....	38
5.1. Cele ogólne	38
5.2. Cele szczegółowe	38
6. WSKAŹNIKI	39
7. DZIAŁANIA	40
8. KOORDYNACJA REALIZACJI KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ	49
9. MONITORING	49
10. FINASOWANIE.....	49
Załącznik 1	50
1.1. Akty prawa UE powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi	50
1.2. Akty prawa UE pośrednio powiązane ze społecznymi zamówieniami publicznymi.....	64

WSTĘP

Zamówienia publiczne w wielu krajach stanowią istotną część produktu krajowego brutto (PKB). Szeroko pojęte podmioty publiczne dysponują znacznymi środkami na zakup dóbr, usług czy robót budowlanych. W Polsce w 2015 r. wartość udzielonych zamówień publicznych wyniosła 116,3 mld zł, co stanowiło 6,5 % PKB Polski. W latach ubiegłych wartość ta wynosiła odpowiednio: 133,2 mld zł - w roku 2014, 143,2 mld zł - w roku 2013 oraz 132,7 mld - w roku 2012. Należy przy tym podkreślić, że dane te odnoszą się do zamówień podlegających procedurom określonym w ustawie Prawo zamówień publicznych (dalej również: ustawa Pzp lub Pzp)¹ i nie obejmują wydatków dokonywanych w oparciu o wyłączenia spod ustawy Pzp czy też zakupów o mniejszych wartościach, nieprzekraczających progów obligujących do zastosowania procedur wskazanych w ustawie. Wartość zakupów dokonywanych rokrocznie przez polską administrację należy zatem szacować wyżej niż wskazywałyby na to statystyki odnoszące się do zamówień objętych ustawą Pzp. Powyższe dane obrazują nie tylko siłę nabywczą administracji publicznej, ale też wskazują na istotny potencjał, jakim dysponuje administracja w zakresie kształtowania określonych tendencji na rynku dóbr, usług i robót budowlanych.

Procedury zamówień publicznych zostały stworzone przede wszystkim z myślą o zapewnieniu prawidłowości i efektywności wydatkowania środków publicznych, z poszanowaniem zasad przejrzystości, równego traktowania i konkurencyjności. Jednakże, od dłuższego już czasu nie są one postrzegane jedynie jako narzędzie mające zapewnić sprawne wydatkowanie publicznych pieniędzy. Od wielu lat, zarówno na gruncie unijnym jak i krajowym, zamówienia publiczne wskazuje się jako ważny element umożliwiający wspieranie zrównoważonego lub - inaczej mówiąc - odpowiedzialnego rozwoju gospodarczego, uwzględniającego zarówno potrzeby związane z podnoszeniem konkurencyjności gospodarki, jak również konieczność ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko czy zapewnienia odpowiednich warunków życia, godnej pracy, poszanowania praw człowieka, integrację społeczną i zawodową grup marginalizowanych społecznie itp.

Przejawem tego są liczne unijne jak i krajowe dokumenty o charakterze strategicznym i programowym, w których zamówienia publiczne zostały wskazane jako jeden z instrumentów, służących realizacji celów, określonych w tych dokumentach, w tym. m.in. efektywniejszemu wykorzystaniu zasobów, minimalizowaniu negatywnego oddziaływania na środowisko, wspieraniu rozwoju innowacji, w tym ekoinnowacji, wsparciu polityki zatrudnienia oraz integracji grup społecznie marginalizowanych. Kwestie te znalazły także odzwierciedlenie w samych procedurach zamówień publicznych, które – zwłaszcza po przyjęciu w 2014 r. nowych dyrektyw w sprawie zamówień publicznych² oraz przepisów implementujących ich postanowienia do krajowego porządku prawnego – przewidują szereg rozwiązań, umożliwiających, a w niektórych przypadkach wręcz obligujących do

---

¹ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, z późn. zm.)

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 65, z późn. zm.) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 243, z późn. zm.)

uwzględnienia w zamówieniach publicznych celów innych polityk, w tym polityki społecznej i środowiskowej.

Jak najszersze wykorzystanie potencjału zamówień publicznych do realizacji celów strategicznych określonych we wspomnianych dokumentach wymaga nie tylko udostępnienia zamawiającym odpowiednich narzędzi w ustawie Prawo zamówień publicznych, ale także podjęcia odpowiednich działań promocyjnych, ukierunkowanych na kształtowanie wśród zamawiających świadomości istniejących problemów społecznych i środowiskowych, ich wagi, potrzeby uwzględniania tych kwestii w zamówieniach publicznych oraz na zachęcenie do stosowania odpowiednich instrumentów przewidzianych ustawą Pzp. Potrzebne są także stosowne działania edukacyjne w tym zakresie, pozwalające instytucjom zamawiającym uzyskać wiedzę na temat tego jak prawidłowo zastosować istniejące w ustawie rozwiązania oraz w jaki sposób wywiązać się z obowiązków, które w tym zakresie nakładają na nich przepisy unijne, przepisy ustawy Pzp, niektórych innych ustaw, akty wykonawcze czy właściwe zalecenia lub wytyczne.

W Polsce tego rodzaju działania prowadzone są od 2007 r., w ramach kolejnych *Krajowych Planów Działań*. Początkowo obejmowały one jedynie zagadnienia związane z kwestiami środowiskowymi w zamówieniach publicznych, tj. tzw. zielonymi zamówieniami publicznymi. Kolejne plany działań, począwszy od *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010-2012*, obejmowały już także kwestie związane z uwzględnianiem aspektów społecznych w postępowaniach przetargowych czyli tzw. społecznie odpowiedzialne lub też społeczne zamówienia publiczne.

Krajowy Plan Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020 (dalej również: *Krajowy Plan Działań*) to już czwarty z kolei dokument, na podstawie którego realizowane będą działania promocyjno-edukacyjne na rzecz przedstawicieli instytucji zamawiających oraz instytucji kontrolnych, służące popularyzacji możliwości uwzględniania aspektów środowiskowych i społecznych w zamówieniach publicznych.

Krajowy Plan Działań jest samodzielnym dokumentem określającym podstawowe działania w obszarze zrównoważonych zamówień publicznych. Jednakże, inicjatywy, które będą podejmowane na podstawie założeń zawartych w tym dokumencie wpisują się w realizację celów określonych zarówno w międzynarodowych, unijnych jak i krajowych dokumentach o charakterze strategicznym i programowym.

Na szczeblu międzynarodowym, dokument jest zgodny z celami zrównoważonego rozwoju wskazanymi w przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 25 września 2015 r. rezolucji „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030”³, w szczególności z dążeniem do stworzenia wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji (cel 12). Urzędowi Zamówień Publicznych przypisano na szczeblu krajowym promowanie praktyk w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych, zgodnych z polityką i priorytetami krajowymi.

Na szczeblu unijnym *Krajowy Plan Działań* służy realizacji celów określonych przede wszystkim w:

---

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

- Strategii *Europa 2020*⁴ oraz powiązanych z nią inicjatyw przewodnich:
  - *Europa efektywnie korzystająca z zasobów*⁵,
  - *Polityka przemysłowa w erze globalizacji*⁶,
  - *Unia innowacji*⁷ oraz
  - *Europejski program walki z ubóstwem*⁸.

W zakresie zielonych zamówień publicznych, postulat opracowania przez państwa członkowskie krajowych planów działań został po raz pierwszy zawarty w Komunikacie Komisji Europejskiej dotyczącym zintegrowanej polityki produktowej⁹. W kolejnym komunikacie pn. „Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska”¹⁰, Komisja Europejska zachęcała państwa członkowskie do dalszej realizacji działań zmierzających do „zazielenienia” zamówień publicznych w ramach Unii Europejskiej, a także do udzielenia politycznego wsparcia dla unijnych kryteriów środowiskowych dla priorytetowych grup produktowych.

Potrzebę określenia celów i opracowania krajowych planów działań zmierzających do uwzględnienia kwestii społecznych w zamówieniach publicznych, Komisja Europejska wskazała z kolei m.in. w podręczniku pt. „Kwestie społeczne w zakupach. Przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych”¹¹.

Na poziomie krajowym *Krajowy Plan Działań* służy realizacji celów ujętych w tzw. zintegrowanych strategiach oraz programach, w tym w :

⁴ Komunikat Komisji Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu KOM (2010) 2020; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:PL:PDF>.

⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów - Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020” KOM (2011) 21; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0021&qid=1475564621948&from=PL>

⁶ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Zintegrowana polityka przemysłowa w erze globalizacji Konkurencyjność i zrównoważony rozwój na pierwszym planie KOM (2010) 614; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0614&qid=1475563414973&from=PL>.

⁷ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów – Projekt przewodni strategii Europa 2020 – Unia innowacji COM(2010)546; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?qid=1475503876922&uri=CELEX:52010DC0546>.

⁸ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów - Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym: europejskie ramy na rzecz spójności społecznej i terytorialnej KOM(2010) 758; <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0758&qid=1475566796006&from=PL>

⁹ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Integrated Product Policy - Building on Environmental Life-Cycle Thinking (COM(2003)302)

¹⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu europejskiego, Rady, Europejskiego komitetu ekonomiczno-społecznego oraz Komitetu regionów - Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska KOM(2008)400

¹¹ „Kwestie społeczne w zakupach. Przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych”, Komisja Europejska, 2010 r. - <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=pl&pubId=606&type=2&furtherPubs=no>

- *Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*¹²,
- *Strategii - Sprawne Państwo 2020*¹³,
- *Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki na lata 2012-2020 - Dynamiczna Polska*¹⁴,
- *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego*,¹⁵
- *Krajowym planie gospodarki odpadami 2022*,¹⁶
- *Krajowy Plan mającym na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii*,¹⁷
- *Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2014 – 2020*,¹⁸
- *Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej*¹⁹ oraz
- *Krajowym Programie Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2013-2016*²⁰.

Inicjatywy określone w *Krajowym Planie Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020* przyczynią się także do realizacji celów wskazanych w przyjętym w 2016 r. *Planie na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*,²¹ który wyznacza nowe kierunki działań państwa i nowe impulsy mające zapewnić polskiej gospodarce stabilny rozwój w perspektywie krótko- i długookresowej. W dokumencie tym podkreślono istotną rolę zamówień publicznych we wspieraniu odpowiedzialnego rozwoju ukierunkowanego na wzrost konkurencyjności gospodarki, uwzględniający społeczną odpowiedzialność i kwestie środowiskowe. Cele te mają zostać osiągnięte m.in. poprzez budowę systemu inteligentnych zamówień publicznych, opartego na następujących założeniach:

- odejście od kryterium najniższej ceny,

¹² Uchwała nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.” (M.P. poz. 469); <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2014/469/1>.

¹³ Uchwała nr 17 Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia strategii „Sprawne Państwo 2020” (M.P. poz. 136) - <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/136/1>.

¹⁴ Uchwała nr 7 Rady Ministrów z dnia 15 stycznia 2013 r. w sprawie Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (M.P. poz. 73); <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/73/1>.

¹⁵ Uchwała nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020” (M.P. poz. 378); <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2013/378/1>.

¹⁶ Uchwała nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2022 (M.P. poz. 784); <http://www.monitorpolski.gov.pl/MP/2016/784>.

¹⁷ Uchwała nr 91 Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2015 r. w sprawie przyjęcia „Krajowego planu mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii” (M.P. poz. 614); <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2015/614/1>.

¹⁸ <http://www.minrol.gov.pl/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Ramowy-Plan-Dzialan-dla-Zywnosci-i-Rolnictwa-Ekologicznego-w-Polsce>.

¹⁹ Uchwała nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej” (M.P. poz. 811); <http://monitorpolski.gov.pl/mp/2014/811/1>.

²⁰ <http://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl/aktualnosci/krajowy-program-dzialan-na-rzecz-rownego-traktowania-na-lata-2013-2016>

²¹ Uchwała nr 14/2016 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia „Planu na rzecz odpowiedzialnego rozwoju”; https://www.mr.gov.pl/media/16403/uchwala_plan_odp_rozw_16022016.pdf.

- uwzględnianie kosztów eksploatacji,
- ułatwienia dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- uwzględnianie punktów za innowacyjność i klauzul społecznych,
- promocja stabilnych miejsc pracy,
- premiowanie rzetelnych dostawców.

Krajowy Plan Działań wpisuje się w realizację celu, jakim jest budowa inteligentnego systemu zamówień publicznych poprzez działania promocyjno-edukacyjne, ukierunkowane na szersze wykorzystanie w postępowaniach przetargowych takich elementów, jak np.: środowiskowe i społeczne kryteria oceny ofert, metodologia oceny kosztów cyklu życia produktu, etykiety społeczne i środowiskowe, klauzule społeczne, a także prospołeczne czy prośrodowiskowe wymogi odnoszące się do realizacji zamówienia.

Krajowy Plan Działań stanowi również dokument, na podstawie którego realizowane są inicjatywy służące promowaniu uwzględniania aspektów społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia, do podejmowania których Prezes Urzędu Zamówień Publicznych został zobowiązany przez Radę Ministrów w **Zaleceniach Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych**²².

Dokument wskazuje podstawowe regulacje zarówno ustawy Pzp jak i innych ustaw oraz aktów prawa unijnego, mające znaczenie w kontekście zielonych oraz społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych, zawiera podsumowanie działań zrealizowanych w latach 2013-2016, w tym przede wszystkim w ramach *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016*, analizę obecnego poziomu uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych w Polsce, działania zaplanowane do realizacji na lata 2017-2020, wskaźniki, cele ilościowe planowane do osiągnięcia w perspektywie do 2020 r., metody monitoringu oraz źródła finansowania planowanych działań.

---

²² Dokument oczekuje na przyjęcie przez Radę Ministrów.

1. ZRÓWNOWAŻONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE - DEFINICJA

Zrównoważone zamówienia publiczne nie zostały formalnie zdefiniowane w żadnym z unijnych ani krajowych dokumentów. Jedyną, jak dotąd, oficjalnie przyjętą definicją zrównoważonych zamówień publicznych jest definicja stosowana przez Program Środowiskowy Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNEP)²³. Punktem wyjścia w definicji UNEP jest idea zrównoważonego rozwoju, który wymaga od rządów i organizacji rozważenia w swoich działaniach aspektów społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Zgodnie ze wskazaniem UNEP, stosując zasady zrównoważonego rozwoju do zamówień publicznych, pod pojęciem „zrównoważone zamówienia publiczne” należy rozumieć **proces, w którym organizacje zaspokajają swoje potrzeby na towary, usługi, roboty budowlane w oparciu o stosunek jakości do ceny w całym cyklu życia, generując korzyści nie tylko dla organizacji, ale także dla społeczeństwa i gospodarki, przy jednoczesnym minimalizowaniu szkód dla środowiska**²⁴.

Pod pojęciem „zrównoważone zamówienia publiczne” należy zatem rozumieć taki sposób organizacji postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, który uwzględnia, tam, gdzie to możliwe aspekty środowiskowe i społeczne, co przekłada się na charakter udzielanego zamówienia, przy jednoczesnym zapewnieniu celowego, racjonalnego i oszczędnego wydatkowania środków publicznych.

W definicji tej mieszczą się więc zarówno tzw. zielone zamówienia publiczne jak również społeczne bądź inaczej - społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne. Pojęcia te zostały zdefiniowane w dokumentach opracowanych przez Komisję Europejską i funkcjonują w systemie zamówień publicznych.

1.1. Zielone zamówienia publiczne

Zgodnie z definicją wypracowaną przez Komisję Europejską, zielone zamówienia publiczne oznaczają **proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest mniejsze w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku**²⁵.

Komisja Europejska wskazuje przy tym na korzyści, jakie instytucje zamawiające mogą osiągnąć udzielając zielonych zamówień publicznych podkreślając, że mogą one zapewnić organom publicznym oszczędności finansowe – szczególnie, jeżeli wziąć pod uwagę koszty zamówienia w całym cyklu jego życia, a nie tylko cenę nabycia. Na przykład zakup produktów energooszczędnych lub o niskim zużyciu wody może pomóc znacząco

---

²³ United Nations Environment Programme

²⁴<http://www.unep.org/resourceefficiency/Portals/24147/scp/procurement/docsres/ProjectInfo/UNEPImplementationGuidelines.pdf>

²⁵ Komunikat Komisji – Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska KOM(2008) 400; <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0400:FIN:PL:PDF>.

obniżyć rachunki za media. Zmniejszenie ilości substancji niebezpiecznych w produktach może ograniczyć koszty ich unieszkodliwienia. Organy, które realizują zielone zamówienia publiczne, będą ponadto lepiej przygotowane do sprostania zmieniającym się wyzwaniom w dziedzinie środowiska, np. do zmniejszania emisji gazów cieplarnianych lub dążenia do gospodarki o obiegu w większym stopniu zamkniętym²⁶.

1.2. Społecznie zamówienia publiczne

Społecznie zamówienia publiczne („społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne”), zgodnie z definicją ukształtowaną w dokumentach Komisji Europejskiej, oznaczają **zamówienia publiczne, w ramach których bierze się pod uwagę co najmniej jedną z następujących kwestii społecznych:**

- **możliwości zatrudnienia,**
- **godną pracę,**
- **zgodność z prawami społecznymi i z prawem do pracy,**
- **integrację społeczną (w tym także osób niepełnosprawnych),**
- **równość szans,**
- **dostępność i projektowanie dla wszystkich,**
- **uwzględnianie kryteriów zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii etycznego handlu oraz szerszego dobrowolnego przestrzegania zasad społecznej odpowiedzialności biznesu (*corporate social responsibility* — *CSR*),**

z jednoczesnym uwzględnieniem zasad ujętych w Traktacie o Unii Europejskiej oraz w dyrektywach dotyczących zamówień publicznych²⁷.

Sposób uwzględnienia aspektów społecznych w zamówieniach publicznych może mieć różną formę. O społecznym charakterze decyduje m.in. funkcjonalność przedmiotu zamówienia, ale również grupa beneficjentów, do których zamawiane usługi i wyroby są kierowane. W ramach zamówień publicznych można także określić wymagania o charakterze społecznym związane z realizacją zamówienia, m.in. poprzez zobowiązanie wykonawców do zatrudnienia do realizacji zamówienia osób z określonych grup czy też doprecyzowanie formy zatrudnienia osób wykonujących wskazane czynności w ramach realizacji zamówienia. Dla realizacji celów społecznych prawnie dopuszczalne jest także ograniczenie kręgu wykonawców ubiegających się o zamówienie publiczne do podmiotów, których działalność obejmuje społeczną i zawodową integrację osób z grup społecznie marginalizowanych.

---

²⁶ „Ekologiczne zakupy! Podręcznik dotyczący zielonych zamówień publicznych”. Wydanie trzecie, 2016 r., str. 6 http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_2016_pl.pdf.

²⁷ „Kwestie społeczne w zakupach. Przewodnik dotyczący uwzględniania kwestii społecznych w zamówieniach publicznych.”, 2011 r., str. 7; <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=pl&pubId=606&type=2&furtherPubs=no>.

2. REGULACJE PRAWNE

Regulacje prawne odnoszące się w sposób bezpośredni lub pośredni do zielonych bądź społecznych zamówień publicznych dzielą się co do zasady na trzy podstawowe grupy:

- regulacje odnoszące się do procedur udzielania zamówień publicznych, przewidujące konkretne rozwiązania umożliwiające uwzględnienie aspektów społecznych lub środowiskowych w zamówieniach publicznych;
- regulacje nakładające określone obowiązki na administrację publiczną w określonych sektorach, co przekłada się na obowiązek uwzględnienia aspektów środowiskowych bądź społecznych w dokonywanych przez administrację publiczną zakupach oraz
- regulacje pośrednio powiązane z zielonymi lub społecznymi zamówieniami publicznymi, m.in. ustanawiające określone systemy lub narzędzia, które mogą być wykorzystane na potrzeby związane z udzielaniem tego rodzaju zamówień.

Odpowiednie uregulowania w tym zakresie zostały zawarte zarówno w przepisach prawa unijnego jak i krajowego. Co do zasady, większość z regulacji unijnych w tym obszarze wymagała wdrożenia do prawa krajowego, w związku z czym warto, aby instytucje zamawiające знаły te uregulowania, niemniej jednak stosować będą w takim przypadku tylko właściwe uregulowania krajowe. Jednakże, część regulacji prawa unijnego w tym zakresie została umiejscowiona w aktach prawnych mających bezpośrednie zastosowanie i niewymagających implementacji do krajowego porządku prawnego (rozporządzenia). W takim wypadku instytucje zamawiające będą się stosowały do wymogów wynikających bezpośrednio z rozporządzeń unijnych.

2.1. Prawo unijne

Podstawowymi aktami prawa unijnego określającymi procedury udzielania zamówień publicznych są:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE oraz
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE, a także
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa i zmieniająca dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE²⁸.

Nowa dyrektywa klasyczna oraz nowa dyrektywa sektorowa umożliwiają instytucjom zamawiającym, w szerszym zakresie niż przewidywały to dyrektywy z 2004 r., wykorzystanie zamówień publicznych do wspierania celów, takich jak: ochrona

---

²⁸ Dz. Urz. UE L 216 z 20.8.2009 r., str. 76.

środowiska, bardziej efektywne gospodarowanie zasobami i większa efektywność energetyczna, przeciwdziałanie zmianom klimatu, promowanie innowacji, zatrudnienia i włączenia społecznego. Dyrektywy z 2014 r. wprowadziły w tym zakresie szereg zmian, w tym m.in.

- wprowadziły nową zasadę udzielania zamówień publicznych związaną z zapewnieniem, aby przy realizacji zamówień publicznych wykonawcy przestrzegali mających zastosowanie obowiązków w dziedzinie prawa ochrony środowiska, prawa socjalnego i prawa pracy, mającą zastosowanie przede wszystkim w ramach określania warunków realizacji zamówień, fakultatywnych przesłanek wykluczenia oraz oceny ofert pod kątem rażąco niskiej ceny lub kosztu;
- rozszerzyły zakres podmiotowy jednostek mogących ubiegać się o zamówienia zastrzeżone oraz złagodziły wymogi dotyczące poziomu zatrudnienia osób z określonych grup społecznie marginalizowanych;
- rozszerzyły katalog przestępstw skutkujących obligatoryjnym wykluczeniem wykonawców z postępowania przetargowego;
- wprowadziły nowe fakultatywne przesłanki wykluczenia wykonawców z postępowania przetargowego;
- wskazały wprost, jako dopuszczalne warunki realizacji zamówienia, aspekty środowiskowe, społeczne, a także związane z zatrudnieniem - przy jednoczesnym uwzględnieniu wszystkich etapów cyklu życia;
- wprowadziły wymóg sporządzania specyfikacji technicznych z uwzględnieniem kryterium dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników;
- wprowadziły dodatkowy reżim zamówień zastrzeżonych w odniesieniu do określonych usług zdrowotnych, społecznych oraz kulturalnych;
- dopuściły możliwość wymagania określonej etykiety w ramach specyfikacji technicznych, kryteriów udzielenia zamówienia lub warunków realizacji zamówienia;
- wprowadziły kryterium kosztu jako kryterium udzielenia zamówienia oraz dopuściły możliwość zastosowania rachunku kosztów cyklu życia (LCC) do określenia kryterium kosztu w zamówieniach publicznych;
- rozszerzyły dopuszczalne kryteria udzielenia zamówienia na wszystkie aspekty oraz wszystkie etapy cyklu życia przedmiotu zamówienia.

Oprócz dyrektyw koordynujących procedury udzielania zamówień publicznych, jak wskazano powyżej, istotne znaczenie mają w kontekście zrównoważonych zamówień publicznych także inne akty prawa unijnego. W szczególności należy tu wskazać na regulacje nakładające na administrację publiczną państw członkowskich określone obowiązki, w tym m.in.:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie unijnego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych²⁹
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/30/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią³⁰ czy
- Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/33/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego³¹.

Należy również brać pod uwagę uregulowania, w sposób pośredni powiązane z udzielaniem zamówień publicznych. Z reguły odnoszą się one do konkretnych zagadnień związanych z ochroną środowiska lub kwestiami społecznymi, ustanawiają najczęściej określone ramy dla działalności prośrodowiskowej czy społecznej i metody potwierdzania spełniania określonych wymogów czy też norm, przez co mogą być wykorzystane w procesie udzielania zamówienia publicznego, np. na potrzeby określenia środków dowodowych potwierdzających zgodność przedmiotu zamówienia ze szczególnymi wymaganiami określonymi w specyfikacji istotnych warunków zamówienia. Dla przykładu należy w tym miejscu wymienić Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie oznakowania ekologicznego UE³².

Z uwagi na dużą ilość unijnych uregulowań powiązanych z zagadnieniem zrównoważonych zamówień publicznych szczegółowy wykaz stosownych aktów prawnych zawarty został w załączniku 1.

2.2. Prawo krajowe

2.2.1. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³³

Na poziomie krajowym podstawowym aktem regulującym proces udzielania zamówień publicznych jest ustawa Prawo zamówień publicznych. Przepisy ustawy przewidują szereg rozwiązań pozwalających na uwzględnianie aspektów społecznych lub środowiskowych w ramach prowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Część z tych regulacji ma charakter dobrowolny, pozwalający na ocenę przez konkretnego zamawiającego możliwości uwzględniania aspektów społecznych bądź środowiskowych w ramach prowadzonych postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w zależności od potrzeb zamawiającego i charakteru przedmiotu zamówienia, część zaś ma charakter bezwzględny, wskazujący na konieczność zastosowania wprost określonych instrumentów w procedurze udzielenia zamówienia publicznego. Istotne znaczenie w tym aspekcie mają regulacje ustawy Pzp wprowadzone

²⁹ Dz. Urz. UE L 39 z 13.2.2008 r., str. 1, z późn. zm.

³⁰ Dz. Urz. UE L 153 z 18.6.2010 r., str. 1, z późn. zm.

³¹ Dz. Urz. UE L 120 z 15.5.2009 r., str. 5.

³² Dz. Urz. UE L 27 z 30.1.2010 r., str. 1, z późn. zm.

³³ Dz. U. z 2015 r. poz. 2164, z późn. zm.

nowelizacją tej ustawy z czerwca 2016 r.³⁴, która to ustawa znacznie rozszerzyła istniejące dotychczas możliwości uwzględnienia aspektów społecznych i środowiskowych na różnych etapach procesu udzielania zamówienia.

Szczególnym instrumentem przewidzianym w ustawie, umożliwiającym uwzględnienie kwestii społecznych w procedurze udzielania zamówienia publicznego są tzw. klauzule społeczne. Mianem tym określa się tzw. zamówienia zastrzeżone, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp oraz dodatkowe wymagania związane z realizacją zamówienia, które zamawiający może, a w przypadku wymagań odnoszących się do zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, jest zobowiązany określić w opisie przedmiotu zamówienia w oparciu o art. 29 ust. 3a oraz art. 29 ust. 4 ustawy Pzp.

Zamówienia zastrzeżone umożliwiają zamawiającemu ograniczenie prawa ubiegania się o dane zamówienie do wykonawców zatrudniających osoby niepełnosprawne (zakładów pracy chronionej), a po nowelizacji z czerwca 2016 r. także do innych wykonawców, których działalność lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych. Tym samym obowiązujące przepisy pozwalają na objęcie zamówieniami zastrzeżonymi szerokiego kręgu wykonawców przyczyniających się do integracji społecznej i zawodowej m.in. osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych itp. Przy czym minimalny procentowy wskaźnik zatrudnienia takich osób u wykonawcy wynosi 30%, chyba że zamawiający ustanowi w tym względzie wyższe wymagania.

Zamawiający mogą także w oparciu o art. 29 ust. 4 Pzp określić szczególne wymagania związane z realizacją zamówienia, wśród których, oprócz wymogu zatrudnienia przykładowo wymienionych w tym przepisie grup osób społecznie marginalizowanych, ustawa wyraźnie dopuszcza sformułowanie również innych wymagań o charakterze społecznym czy wymagań o charakterze środowiskowym.

Klauzulą o istotnym znaczeniu z punktu widzenia przeciwdziałania różnym problemom społecznym występującym w Polsce, z tego też względu obligatoryjną, jest natomiast klauzula wprowadzona art. 29 ust. 3a ustawy Pzp. Przepis ten nakłada na zamawiających obowiązek wymagania od wykonawcy lub podwykonawcy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 Kodeksu Pracy.³⁵

Oprócz klauzul społecznych obowiązujące przepisy ustawy Pzp przewidują także inne instrumenty, dzięki którym zamawiający mają możliwość lub w niektórych przypadkach są wręcz zobligowani nadać zamówieniu charakter zamówienia zrównoważonego. Wśród narzędzi, których zastosowanie jest dla zamawiającego obowiązkowe należy wskazać:

- obligatoryjne podstawy wykluczenia wykonawcy z udziału w postępowaniu, w tym w szczególności: skazanie za przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową, za przestępstwa przeciwko środowisku oraz za przestępstwa

³⁴ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 1020, z późn. zm.)

³⁵ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks Pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, z późn. zm.)

związane z handlem ludźmi, a także podstawy dotyczące niewywiązywania się z obowiązków dotyczących płatności podatków, opłat lub składek na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne, jeśli zaległości te zostały stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądu lub ostateczną decyzją administracyjną,

- obowiązek uwzględnienia w opisie przedmiotu zamówienia wymagań w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników, który to dotyczy wszystkich zamówień przeznaczonych do użytku osób fizycznych, w tym pracowników zamawiającego oraz
- obowiązek uwzględnienia przy badaniu podejrzenia rażąco niskiej ceny lub kosztu oferty kwestii związanych z przepisami prawa pracy, przepisami o zabezpieczeniu społecznym, przepisami prawa ochrony środowiska, jak też kosztów pracy uwzględniających minimalne wynagrodzenie za pracę albo minimalną stawkę godzinową.

Zamawiający mogą natomiast, w zależności od potrzeb i możliwości w danym postępowaniu, skorzystać z poniższych instrumentów pozwalających nadać zamówieniu prospołeczny lub prośrodowiskowy charakter:

- fakultatywne przesłanki wykluczenia wykonawców z postępowania przetargowego, odnoszące się do naruszenia obowiązków wykonawcy w zakresie opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz obowiązków wynikających z prawa pracy i przepisów o zabezpieczeniu społecznym,
- możliwość bezpośredniego zastosowania oznakowania (w tym oznakowania społecznego lub ekologicznego) w ramach opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert lub warunków realizacji zamówienia,
- odrębny, bardziej elastyczny reżim udzielania zamówień na usługi społeczne i inne szczególne usługi oraz w ramach tego reżimu szczególny rodzaj zamówień zastrzeżonych w odniesieniu do określonych usług zdrowotnych, społecznych oraz kulturalnych,
- prospołeczne lub środowiskowe kryteria oceny ofert, które mogą odnosić się do wszystkich etapów cyklu życia przedmiotu zamówienia.

W postępowaniu o udzielenie zamówienia zamawiający może żądać od wykonawców wyłącznie oświadczeń lub dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia postępowania. Oświadczenia lub dokumenty potwierdzające:

- 1) spełnianie warunków udziału w postępowaniu lub kryteria selekcji,
  - 2) spełnianie przez oferowane dostawy, usługi lub roboty budowlane wymagań określonych przez zamawiającego,
  - 3) brak podstaw wykluczenia
- zamawiający wskazuje w ogłoszeniu o zamówieniu, specyfikacji istotnych warunków zamówienia lub zaproszeniu do składania ofert.

W celu weryfikacji spełniania przez wykonawców warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji, braku podstaw wykluczenia, czy też potwierdzenia spełniania przez oferowane przez wykonawców dostawy, usługi i roboty budowlane wymagań określonych przez zamawiającego stosuje się przepisy rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (Dz. U. poz. 1126).

2.2.2. Prawo krajowe powiązane ze zrównoważonymi zamówieniami publicznymi

Poza ustawą Prawo zamówień publicznych, którą należy postrzegać jako ustawę o charakterze proceduralnym, zapewniającą zamawiającym przede wszystkim odpowiednie instrumenty umożliwiające im dokonanie zakupu dóbr, usług lub robót budowlanych, w tym także instrumenty umożliwiające nadanie tym zakupom zrównoważonego charakteru, należy również wskazać na inne akty prawa krajowego, które nie odnoszą się wprost do zamówień publicznych, niemniej jednak poprzez określenie pewnych obowiązków w określonych sektorach formułują też pewne wskazania dla zamawiających odnośnie tego co powinni zamawiać. Innymi słowy kształtują określone wymagania odnośnie rodzaju, jakości czy też wydajności zakupowanych przez administrację dóbr, usług czy robót budowlanych. W tym kontekście należy wskazać m.in.:

- **ustawę z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 831)**, która zobowiązuje organy władzy publicznej³⁶ do:
  - nabywania efektywnych energetycznie produktów lub
  - nabywania lub wynajmowania efektywnych energetycznie budynków lub ich części, które spełniają co najmniej wymagania minimalne w zakresie oszczędności energii i izolacyjności cieplnej określone w przepisach w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie³⁷, lub
  - zapewnienia wypełnienia zaleceń zawartych w świadectwie charakterystyki energetycznej w użytkowanych budynkach należących do Skarbu Państwa poddawanych przebudowie, lub
  - realizacji innych środków poprawy efektywności energetycznej w zakresie charakterystyki energetycznej budynków.

W ustawie określono również standardy nabywanych przez organy władzy publicznej produktów. Muszą one spełniać:

- kryterium zaliczania do najwyższej klasy efektywności energetycznej, jaka jest możliwa do osiągnięcia
- wymogi efektywności energetycznej co najmniej odpowiadające wymaganiom wymienionym w umowie między rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki a Unią Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urzędzeń biurowych (Dz. Urz. UE L 63 z 06.03.2013, str. 7) – w przypadku urzędzeń biurowych wymienionych w tej umowie,

---

³⁶ Organy władzy publicznej, w rozumieniu art. 9 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.), których obszar działania obejmuje terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co obejmuje m.in. organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały.

³⁷ Wydanych na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2016 r. poz. 290, z późn. zm.).

- kryterium posiadania najwyższej klasy efektywności paliwowej określonej w załączniku nr 1 do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1222/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie etykietowania opon pod kątem efektywności paliwowej i innych zasadniczych parametrów (Dz. Urz. UE L 342 z 22.12.2009, str. 46, z późn. zm.) – w przypadku opon

– przy założeniu, że zostanie zachowana zgodność z kryteriami opłacalności i technicznej przydatności oraz będzie to ekonomicznie uzasadnione.

Ponadto, udzielając zamówienia publicznego, którego przedmiotem są usługi, organy władzy publicznej powinny zobowiązać wykonawcę tej usługi do stosowania produktów spełniających ww. wymagania, jeżeli na potrzeby wykonania tej usługi nabyte zostały nowe produkty.

Nałożone na organy władzy publicznej obowiązki w zakresie efektywności energetycznej oraz wyznaczone standardy nabywanych produktów mają zastosowanie do zamówień na dostawy, usługi lub roboty budowlane o wartości zamówienia równej lub wyższej od unijnych kwot progowych, określonych w dyrektywach koordynujących udzielanie zamówień publicznych.

– **ustawę z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (Dz. U. z 2014 r. poz. 1200, z późn. zm.)**

Ustawa określa sposób opracowania krajowego planu działań mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii, który zawiera m.in. definicję budynków o niskim zużyciu energii określając przy tym ich szczegółowe cechy, a także wskazuje działania administracji rządowej podejmowane w celu promowania budynków o takim standardzie (m.in. poprzez projektowanie, budowę i przebudowę budynków w sposób zapewniający ich energooszczędność, oraz zwiększenie pozyskania energii ze źródeł odnawialnych w nowych oraz istniejących budynkach).

Opracowanie *Krajowego planu działań mającego na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii* wiąże się z dążeniem do osiągnięcia celu głównego określonego w art. 9 ust. 1 dyrektywy 2010/31/UE³⁸, który stanowi, że:

- do dnia 31 grudnia 2020 r. wszystkie nowe budynki będą budynkami o niemal zerowym zużyciu energii oraz
- po dniu 31 grudnia 2018 r. nowe budynki zajmowane przez władze publiczne oraz będące ich własnością będą budynkami o niemal zerowym zużyciu energii.

---

³⁸ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dz. Urz. UE L 153 z 18.6.2010 r., str. 13)

- **rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 maja 2011 r. w sprawie innych niż cena obowiązkowych kryteriów oceny ofert w odniesieniu do niektórych rodzajów zamówień publicznych (Dz. U. poz. 559)**

Rozporządzenie określa inne niż cena obowiązkowe kryteria oceny ofert w odniesieniu do zamówień publicznych na zakup pojazdów samochodowych kategorii M i N niebędących pojazdami specjalnymi. Kryteriami oceny ofert, zgodnie z rozporządzeniem są:

- zużycie energii;
- emisja dwutlenku węgla;
- emisje zanieczyszczeń: tlenków azotu, cząstek stałych oraz węglowodorów.

Kryteria oceny ofert można wyrazić w postaci ilościowej (tj. wielkości zużycia energii oraz emisji dwutlenku węgla i zanieczyszczeń) albo wartościowej (tj. wartości pieniężnej odzwierciedlającej koszty zużycia energii oraz koszty emisji dwutlenku węgla i zanieczyszczeń podczas cyklu użytkowania pojazdu samochodowego, obliczonej zgodnie z metodologią określoną w rozporządzeniu).

Przepisów rozporządzenia nie stosuje się do zamówień publicznych na zakup pojazdów samochodowych kategorii M i N, jeżeli w specyfikacji istotnych warunków zamówienia określono wymogi techniczne pojazdu dotyczące ww. czynników.

- **ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.)**

Ustawa definiuje pojęcie osoby niepełnosprawnej, do której to definicji nawiązuje przepis art. 22 ust. 2 ustawy Pzp wskazując tę grupę osób jako jedną z grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, podlegającą wsparciu w procesie integracji społeczno-zawodowej poprzez zastosowanie zamówień zastrzeżonych oraz określenie dodatkowych warunków realizacji zamówienia o charakterze zatrudnieniowym na podstawie przepisu art. 29 ust. 4 ustawy Pzp. Przepisy przedmiotowej ustawy regulują także funkcjonowanie zakładów pracy chronionej oraz zakładów aktywności zawodowej, o których jest mowa w przepisie art. 22 ust. 2 ustawy Pzp.

- **ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.)**

Ustawa definiuje pojęcie osoby bezrobotnej oraz poszukującej pracy, do którego to pojęcia nawiązuje przepis art. 22 ust. 2 ustawy Pzp wskazując te grupy osób jako jedne z grup osób marginalizowanych, podlegające wsparciu w procesie integracji społeczno-zawodowej poprzez zastosowanie zamówień zastrzeżonych oraz określenie dodatkowych warunków realizacji zamówienia o charakterze zatrudnieniowym na podstawie przepisu art. 29 ust. 4 ustawy Pzp.

- **ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, z późn. zm.)**

Ustawa definiuje pojęcie osoby z zaburzeniami psychicznymi oraz osoby chore psychicznie, do których to nawiązuje przepis art. 22 ust. 2 ustawy Pzp. Osoby te znalazły się w grupie osób marginalizowanych, podlegających wsparciu w procesie integracji społeczno-zawodowej poprzez zastosowanie tzw. instrumentu zamówień zastrzeżonych oraz przepis art. 29 ust. 4 ustawy Pzp w zakresie w jakim odsyła do ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828).

- **ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.)**

Ustawa definiuje pojęcie osoby bezdomnej, do którego to pojęcia nawiązuje przepis art. 22 ust. 2 ustawy Pzp wskazując tę grupę osób jako jedną z grup osób marginalizowanych, podlegającą wsparciu w procesie integracji społeczno-zawodowej poprzez zastosowanie tzw. instrumentu zamówień zastrzeżonych oraz przepis art. 29 ust. 4 ustawy Pzp w zakresie w jakim odsyła do ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

- **ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1836, z późn. zm.)**

Ustawa określa zasady przyznawania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, do posiadania których nawiązuje przepis art. 22 ust. 2 ustawy Pzp wskazując na osoby posiadające przedmiotowy status lub ochronę jako na jedną z grup osób marginalizowanych, podlegającą wsparciu w procesie integracji społeczno-zawodowej poprzez zastosowanie tzw. instrumentu zamówień zastrzeżonych.

- **ustawę z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 573, z późn. zm.)**

Ustawa definiuje pojęcie mniejszości narodowej i mniejszości etnicznej, do których to pojęć nawiązuje przepis art. 22 ust. 2 ustawy Pzp wskazując te mniejszości jako mniejszości znajdujące się w niekorzystnej sytuacji i z tego tytułu podlegające wsparciu w procesie integracji społeczno-zawodowej poprzez zastosowanie tzw. instrumentu zamówień zastrzeżonych oraz przepis art. 29 ust. 4 ustawy Pzp.

- **ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym**

Ustawa określa grupy osób marginalizowanych, których zatrudnienia przy realizacji przedmiotu zamówienia może wymagać zamawiający na podstawie przepisu art. 29 ust. 4 ustawy Pzp.

– **ustawę z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy**

Ustawa w art. 22 § 1 wskazuje na cechy stosunku pracy pozwalające stwierdzić, iż wykonywanie określonych czynności w ramach realizacji przedmiotu zamówienia powinno następować na podstawie formy zatrudnienia jaką jest umowa o pracę i tym samym powinno zostać wskazane przez zamawiającego jako dodatkowy warunek realizacji zamówienia o charakterze społecznym na podstawie przepisu art. 29 ust. 3a ustawy Pzp. Przepisy przedmiotowej ustawy oraz rozporządzenia wykonawcze określają również pojęcie osoby młodocianej zatrudnionej w celu przygotowania zawodowego, na którą to kategorię osób wskazuje przepis art. 29 ust. 4 ustawy Pzp jako na jedną z grup osób, które mogą być zaangażowane w realizację zamówienia na podstawie tzw. klauzuli prozatrudnieniowej określanej przez zamawiających jako jeden z dodatkowych warunków realizacji zamówienia dotyczących zatrudnienia.

– **ustawę z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2015 r. poz. 2008, z późn. zm.)**

Na podstawie przepisów przedmiotowej ustawy określana jest corocznie kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę i kwota minimalnej stawki godzinowej, które to elementy mogą podlegać ocenie przez zamawiającego w ramach przeprowadzania oceny oferty pod kątem rażąco niskiej ceny jako jeden ze składowych kosztów pracy branych pod uwagę przez wykonawcę przy ustalaniu ceny lub kosztu przedstawianych w ofercie.

2.3. Dokumenty o charakterze zaleceń lub wytycznych

Niektóre aspekty wchodzące w zakres zrównoważonych zamówień publicznych mają szczególnie duże znaczenie z punktu widzenia ich wkładu w rozwiązywanie określonych krajowych problemów społecznych. Z tego względu stały się przedmiotem odrębnych zaleceń bądź też wytycznych kierowanych do administracji publicznej. Mimo iż przyjęły one taką formę, stanowią w istocie źródło określonych obowiązków dla wskazanych w nich podmiotów administracji publicznej. W tym zakresie wymienić należy:

– **Zalecenia Rady Ministrów w sprawie stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych**

Zalecenia zostały przyjęte 28 lipca 2015 r. W dokumencie tym podkreślono, iż uwzględnianie aspektów społecznych w ramach publicznych zakupów powinno stanowić istotny wyznacznik działań jednostek administracji rządowej. Z tego względu kierownicy jednostek administracji rządowej zostali zobowiązani do uwzględnienia aspektów społecznych, w tym w szczególności klauzul społecznych, w możliwie jak najszerszym zakresie oraz w jak największej liczbie postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Przy sporządzaniu planu zamówień publicznych na każdy rok budżetowy mają oni dokonywać analizy możliwości uwzględnienia aspektów społecznych, a następnie wprowadzić stosowne zapisy w dokumentacji tych postępowań, co do których analiza na taką możliwość wykazała. Ocenę możliwości uwzględnienia aspektów społecznych

rekomendowano również w odniesieniu do zamówień nieobjętych procedurami określonymi ustawą Prawo zamówień publicznych. Do monitorowania poziomu uwzględniania aspektów społecznych w zamówieniach udzielanych przez te jednostki administracji rządowej zobowiązano Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

W związku ze zmianami prawnymi wprowadzonymi w 2016 r. nowelizacją ustawy Prawo zamówień publicznych została przygotowana aktualizacja zaleceń Rady Ministrów.

– **Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności na lata 2014-2020**

Ww. wytyczne obligują podmioty realizujące projekty finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego do uwzględnienia aspektów społecznych w zamówieniach publicznych udzielanych w ramach tych projektów. W przypadku projektów finansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wytyczne nie formułują analogicznych obowiązków, wskazują jednak na możliwość uwzględnienia przez podmioty realizujące takie projekty aspektów społecznych w udzielanych przez nie zamówieniach publicznych.

3. PODSUMOWANIE GŁÓWNYCH DZIAŁAŃ ZREALIZOWANYCH W OKRESIE 2013 - 2016 R.

3.1. Działania zrealizowane w ramach *Krajowego planu działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016*.

Działania mające na celu popularyzację zrównoważonych zamówień publicznych oraz zwiększenie stopnia uwzględniania aspektów środowiskowych i społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego prowadzone były przede wszystkim w ramach *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016*, za którego realizację odpowiedzialny był Urząd Zamówień Publicznych. W oparciu o *Krajowy Plan Działań* zrealizowano szereg przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym, informacyjnym i promocyjnym, spośród których należy wskazać:

– **działania promocyjno-szkoleniowe**

W ramach działalności promocyjno-szkoleniowej w latach 2013-2016 zorganizowano łącznie **7 konferencji** poświęconych tematyce społecznych i zielonych zamówień publicznych, z czego jedna z konferencji uwzględniała jednocześnie obydwa zagadnienia. Łącznie w ww. konferencjach wzięło udział **830 osób**. Podczas tych wydarzeń omawiane były właściwe uregulowania prawne zarówno bezpośrednio jak i pośrednio powiązane z tematyką zrównoważonych zamówień publicznych oraz zagadnienia powiązane z ochroną środowiska i ekonomią społeczną, w tym m.in. oznakowanie ekologiczne, systemy zarządzania środowiskowego, zagadnienia związane z efektywnością energetyczną, funkcjonowaniem podmiotów ekonomii społecznej itp. Istotną częścią każdej z konferencji poświęconych społecznym lub zielonym zamówieniom publicznym była prezentacja przykładów dobrych praktyk, w ramach której przedstawiciele wybranych instytucji zamawiających przedstawiali swoje doświadczenia w uwzględnianiu aspektów społecznych lub środowiskowych w udzielanych zamówieniach.

Wydarzenia te zostały zorganizowane we współpracy z szeregiem instytucji publicznych, które zapewniły na potrzeby tych konferencji udział swoich przedstawicieli w charakterze prelegentów. Należy tu wymienić, m.in. Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwo Skarbu Państwa, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Najwyższą Izbę Kontroli, Główny Urząd Statystyczny, Urzędy Miasta: Toruń, Warszawa, Brzeziny, Centrum Nauki Kopernik, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Warszawie oraz Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, wiele innych instytucji zamawiających, jak również szereg fundacji i stowarzyszeń.

W okresie 2013-2016 zorganizowano także **15 szkoleń** dedykowanych szczegółowym zagadnieniom związanym ze społecznymi lub zielonymi zamówieniami publicznymi, z czego 3 poświęcone były obydwu zagadnieniom równocześnie. Łącznie wzięło w nich udział **600 osób**. Podczas szkoleń omawiane były szczegółowo m.in. unijne oraz krajowe regulacje w zakresie zamówień publicznych umożliwiające uwzględnienie aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych, w tym w szczególności regulacje odnoszące się do klauzul społecznych, a także poszczególne zagadnienia powiązane z tematyką zrównoważonych zamówień publicznych jak, np. etykiety

ekologiczne, etykiety efektywności energetycznej, obowiązkowe kryteria oceny ofert w zamówieniach na pojazdy transportu drogowego. Prezentowane były także studia przypadku na przykładzie konkretnych zamówień udzielonych przez wybranych zamawiających. Do współpracy w organizacji szkoleń zaangażowane zostały m.in. takie instytucje jak: Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Urząd Miasta Gdańsk czy Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., które zapewniły udział swoich przedstawicieli w charakterze prelegentów.

We wszystkich wydarzeniach promocyjno-szkoleniowych organizowanych w ramach *Krajowego Planu Działań na lata 2013-2016* udział wzięło łącznie **1430 osób**.

– **działalność wydawnicza**

W okresie realizacji *Krajowego Planu Działań* opracowano łącznie **3 publikacje** poświęcone zagadnieniom związanym ze zrównoważonymi zamówieniami publicznymi:

- w 2014 r. opracowano i wydano publikację pt. **„Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej po modernizacji - nowe unijne dyrektywy koordynujące procedury udzielania zamówień publicznych”**. W materiale szczegółowo omówione zostały regulacje prawne *dyrektywy 2014/24/UE w sprawie zamówień publicznych, uchylającej dyrektywę 2004/18/WE*. Opracowanie zawiera również omówienie regulacji specyficznych dla *dyrektywy 2014/25/UE w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylającej dyrektywę 2004/17/WE* oraz *dyrektywy 2014/23/UE w sprawie udzielania koncesji*. W publikacji omówiono m.in. przepisy nowych dyrektyw umożliwiające tzw. strategiczne wykorzystanie zamówień publicznych, tj. wykorzystanie procedur zamówień publicznych do wsparcia celów innych polityk, w tym polityki społecznej i środowiskowej.
- w 2014 r. opracowano i wydano podręcznik w zakresie społecznych zamówień publicznych pt. **„Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych – podręcznik”**. W publikacji omówione zostały możliwości praktycznego zastosowania aspektów społecznych w postępowaniach przetargowych (w tym klauzule społeczne), orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Krajowej Izby Odwoławczej. Zawarto również odpowiedzi na najczęściej zadawane przez zamawiających pytania dot. praktycznego stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, a także przykłady dobrych praktyk w zakresie społecznych zamówień publicznych, zastosowanych przez polskich zamawiających. W publikacji przedstawiono przykłady społecznych zamówień publicznych Urzędu Miasta Brzeziny, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie, Gminy Złocieniec, Ministerstwa Finansów, Przedsiębiorstwa Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o. w Sosnowcu, Przedsiębiorstwa Komunikacji Miejskiej Sp. z o.o. w Jaworznie.
- w 2015 r. udostępnione zostało drugie, uzupełnione wydanie publikacji pt. **„Aspekty społeczne w zamówieniach publicznych - podręcznik”**. W publikacji uwzględnione zostały zmiany prawne wprowadzone ustawą z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. poz. 1232, z późn. zm.). Podręcznik obejmuje rozszerzony katalog klauzul społecznych

związanych z realizacją zamówienia, zmienione regulacje w zakresie rażąco niskiej ceny i kryteriów oceny ofert. W drugim wydaniu podręcznika uwzględniono także najnowsze opinie Departamentu Prawnego UZP w zakresie możliwości zobowiązania wykonawców lub podwykonawców do zatrudniania na podstawie umowy o pracę osób wykonujących czynności w trakcie realizacji zamówienia na roboty budowlane lub usługi (dawny art. 29 ust. 4 pkt 4 ustawy Pzp) oraz rażąco niskiej ceny w świetle obowiązujących od dnia 19 października 2014 r. znowelizowanych przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.

Ww. publikacje były dystrybuowane podczas wydarzeń promocyjno-szkoleniowych organizowanych przez Urząd Zamówień Publicznych oraz inne instytucje. Zostały także udostępnione w formie elektronicznej na stronie internetowej Urzędu (www.uzp.gov.pl).

Poza nowymi publikacjami dystrybuowano także opracowaną w ramach *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010-2012* publikację pt. „**Zielone zamówienia publiczne - II Podręcznik**”, której dodruk zlecono w 2013 r. W opracowaniu omówiono zagadnienie efektywności energetycznej w budownictwie, metodologię kalkulacji kosztów cyklu życia (LCC) na wybranych przykładach, możliwości internalizacji zużycia energii oraz zewnętrznych kosztów środowiskowych w zamówieniach publicznych na zakup pojazdów transportu drogowego w związku z transpozycją dyrektywy 2009/33/WE. Dokonano również prezentacji nowego wzoru etykiety energetycznej dla produktów związanych z energią oraz etykiety dla opon.

– **działalność informacyjną**

W ramach tej działalności m.in.:

- **były na bieżąco aktualizowane i stale rozbudowywane podzakładki na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych: „Zielone zamówienia publiczne” i „Społeczne zamówienia publiczne”**

W związku z uruchomieniem przez Urząd Zamówień Publicznych w 2015 r. nowej strony internetowej, dotychczasowe zakładki „Zielone zamówienia publiczne” oraz „Społeczne zamówienia publiczne” zostały ustrukturyzowane w zakładce „Zrównoważone zamówienia publiczne” dostępnej z poziomu „Repozytorium wiedzy”. Dotychczasowa sekcja „Dobre praktyki”, w której zamieszczane są m.in. zidentyfikowane na szczeblu krajowym przykłady zastosowania aspektów środowiskowych i społecznych w postępowaniach przetargowych stanowi na nowej stronie internetowej osobną zakładkę.

- **utworzono i na bieżąco rozbudowywano zakładkę „Dobre praktyki” na stronie internetowej Urzędu**

W ramach zakładki „Dobre praktyki”, utworzonej na stronie internetowej Urzędu w 2015 r., specjalną sekcję poświęcono przykładom z zakresu społecznych zamówień publicznych. Dotychczas opublikowano w niej 15 przykładów pochodzących z postępowań, w których zamawiający uwzględnili aspekty społeczne na różnych etapach postępowania przetargowego, w tym:

- Zamówienie na dostawy - Przedmiot zamówienia: Dostawa fabrycznie nowych autobusów miejskich - Opis przedmiotu zamówienia – dostawa autobusów do transportu publicznego - uwzględniający dostępność przedmiotu zamówienia dla osób niepełnosprawnych;
- Zamówienie na usługi - Przedmiot zamówienia: Świadczenie usług ochrony osób i mienia - Dodatkowe wymagania społeczne w opisie przedmiotu zamówienia dotyczące zatrudnienia przy realizacji zamówienia na podstawie umowy o pracę;
- Zamówienie na usługi - Przedmiot zamówienia: Usługi wsparcia obsługi informatycznej - Dodatkowe wymagania społeczne w opisie przedmiotu zamówienia, dotyczące zatrudnienia przy realizacji zamówienia osób bezrobotnych/niepełnosprawnych;
- Zamówienie na dostawy - Przedmiot zamówienia: Dostawa samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych - mikrobus 9-cio miejscowy, specjalnie przystosowany do przewozu jednej osoby niepełnosprawnej na wózku inwalidzkim - Opis przedmiotu zamówienia na dostawę samochodu – mikrobusa, uwzględniający potrzeby osób niepełnosprawnych będących odbiorcami zamówienia publicznego;
- Zamówienie na dostawy - dostawa i wymiana dźwigów windowych – wymagania dot. przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, wymagania dot. BHP, zabezpieczenie płatności na rzecz podwykonawców.

Z kolei w sekcji „Dobre praktyki w zakresie zielonych zamówień publicznych” opublikowano 10 zidentyfikowanych przykładów poprawnego zastosowania aspektów środowiskowych w postępowaniach przetargowych. Wśród wskazanych przykładów wymienić należy m.in.:

- Zamówienie na roboty budowlane - montaż oświetlenia solarnego drogowego na terenie gminy;
- Zamówienie na usługi - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej z terenu gminy - sporządzenie audytów energetycznych dla budynków;
- Zamówienie na dostawy - dostawa dwóch sztuk fabrycznie nowych, przegubowych autobusów niskopodłogowych;
- Zamówienie na dostawy - zakup nowego średniego samochodu ratowniczo - gaśniczego 4x4 dla OSP;
- Zamówienie na dostawy - zakup samochodów osobowych;
- Zamówienie na dostawy - dostawa 5 sztuk fabrycznie nowych niskopodłogowych autobusów miejskich zasilanych paliwem metanowym LNG przeznaczonych do komunikacji miejskiej;
- Zamówienie na roboty budowlane - budowa oświetlenia miejsc publicznych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (lampy hybrydowe).

- **przetłumaczono i udostępniono na stronie internetowej Urzędu dokumenty unijne z zakresu zielonych zamówień publicznych, które dotychczas dostępne były jedynie w języku angielskim**

W 2013 r. udostępniona została na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych polska wersja językowa opracowania pt. „**GPP - A collection of good practices**” („**Zielone zamówienia publiczne – Zbiór dobrych praktyk**”). Materiał opracowano na zlecenie Komisji Europejskiej przez BIO Intelligence Service i ICLEI - Samorządy na rzecz Zrównoważonego Rozwoju.

W 2014 r. udostępniona została na stronie Urzędu także polska wersja językowa unijnych kryteriów środowiskowych dla infrastruktury wodno-ściekowej. Kryteria opracowane zostały na zlecenie Komisji Europejskiej (Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej).

- **analizę rozwiązań prawnych przewidzianych w nowych dyrektywach w sprawie zamówień publicznych pod kątem implementacji do prawa krajowego**

W 2014 r. w Urzędzie Zamówień Publicznych opracowano wewnętrzny dokument roboczy pn. „Analiza nowych dyrektyw z zakresu zamówień publicznych”, którego celem było m.in. określenie zakresu regulacji, które powinny zostać implementowane do krajowego porządku prawnego.

- **monitoring poziomu uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych**

W całym okresie realizacji *Krajowego Planu Działań* prowadzony był monitoring poziomu zielonych i społecznych zamówień w Polsce. Badanie prowadzone było w oparciu o analizę określonej próby losowej ogłoszeń (w podziale na konkretny rodzaj zamówienia) publikowanych przez polskie instytucje zamawiające w danym roku referencyjnym. Do analizy przyjęto stałą próbę, wynoszącą 4% ogółu opublikowanych ogłoszeń o zamówieniu. Próba losowa dokonywana była zarówno dla ogłoszeń zamieszczanych w krajowym publikatorze – Biuletynie Zamówień Publicznych, jak i ogłoszeń publikowanych w Suplemencie do Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej (baza danych TED). Analizę realizowano w perspektywie rocznej.

Odmienną metodę badania przyjęto dla oceny poziomu zrównoważonych zamówień publicznych w roku 2016, w związku z nowymi rozwiązaniami przewidzianymi w rozporządzeniu w sprawie zakresu informacji zawartych w sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania³⁹, które umożliwią pozyskanie bardziej kompleksowych danych w tym zakresie. Z uwagi na powyższe, dane na ten temat, począwszy od 2017 r., uzyskiwane będą w ramach sprawozdań rocznych przekazywanych przez zamawiających Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych. Z tego

³⁹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. poz. 2038)

też względu informacja na temat poziomu społecznych i zielonych zamówień publicznych za 2016 r. będzie dostępna w kwietniu 2017 r.

3.2. Realizacja wskaźników *Krajowego Planu Działań na rzecz zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016*

Efekty działań realizowanych w ramach *Krajowego Planu Działań na rzecz zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016*, zgodnie z założeniami przyjętymi w tym dokumencie, mierzone są w oparciu o określone wskaźniki, dla których przyjęto pewne poziomy, stanowiące oczekiwaną wartość docelową.

Analizując dane w tym zakresie, można stwierdzić, że w przypadku zdecydowanej większości wskaźników przyjętych w *Krajowym Planie Działań*, osiągnięto poziom docelowy zakładany do osiągnięcia na koniec 2016 r., a w części z nich, jak np. w przypadku liczby osób przeszkolonych z zakresu zrównoważonych zamówień publicznych, zostały osiągnięte wyniki wyższe niż zakładano. Na nieco niższym niż zakładany poziomie ukształtowały się natomiast wskaźniki odnoszące się do liczby uzyskanych certyfikatów ISO 14001.

Nie udało się w pełni osiągnąć zakładanych wyników w zakresie poziomu uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych. Należy jednak podkreślić, że ocena w tym zakresie została dokonana w oparciu o wyniki analizy zamówień publicznych za rok 2015, z uwagi na fakt, że w chwili opracowywania niniejszego *Krajowego Planu Działań* nie były jeszcze dostępne wyniki za rok 2016. W związku z tym, ocena tego wskaźnika może jeszcze ulec zmianie. Inną istotną w tym kontekście kwestią jest fakt, że dane na temat poziomu zrównoważonych zamówień publicznych są pozyskiwane w oparciu o analizę wybranej próby losowej ogłoszeń, co siłą rzeczy powoduje, że mają one co do zasady charakter fragmentaryczny. Mogą zatem stanowić pewne wskazanie co do sytuacji na rynku zamówień publicznych w tym zakresie, niemniej jednak nie mogą być traktowane jak dane obrazujące w sposób pełny sytuację w tym obszarze. Zdecydowanie bardziej kompleksowe dane na ten temat będą dostępne Urzędowi Zamówień Publicznych od 2017 r. i będą się odnosić do sytuacji z roku 2016 r. i kolejnych lat.

Szczegółowe dane na temat poziomu realizacji ww. wskaźników obrazują poniższe tabele.

Tabela 1. Wskaźniki dla zielonych zamówień publicznych

ZIEŁONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE				
Lp.	RODZAJ WSKAŹNIKA	RZECZYWISTY POZIOM – 2016 r.	ZAKŁADANY POZIOM - 2016 r.	ŹRÓDŁO
1.	Odsetek zamówień publicznych mierzony w oparciu o badanie zielonych zamówień publicznych w oparciu o wewnętrzne	2015 r. – 11,40 % Dane za 2016 r. będą	20 % - poziom zielonych zamówień publicznych	Do 2015 r. - dane uzyskane na podstawie realizowanej przez

	Urzędu Zamówień Publicznych	dostępne w kwietniu 2017 r. (termin na realizację obowiązku przekazania sprawozdań upływa 1 marca 2017 r.)		UZP analizy próby losowej ogłoszeń o zamówieniu publikowanych w BZP oraz Dz. Urz. UE. Dane za 2016 r. – będą pozyskane z informacji zawartej w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach
2.	ISO 14001	Liczba certyfikatów: 2012 (Stan na: 28.04.2016 r.)	2598	Strona: http://ekon-net.pl/baza-wiedzy/certyfikaty.html
3.	Ecolabel	140 aktualnych certyfikatów (obejmujący 924 wyroby)	140 aktualnych certyfikatów	Strona: http://ec.europa.eu/ecat/ Do II. połowy 2016 r. strona: http://www.pcbc.gov.pl/pl/wykaz-wydanych-certyfikatow)
4.	EMAS	71 przedsiębiorstw / instytucji zarejestrowanych w systemie	45 przedsiębiorstw / instytucji zarejestrowanych w systemie	http://emas.gdos.gov.pl/lista-rejestru-emas
5.	Udział w dorocznych konferencjach uwzględniających tematykę zielonych zamówień publicznych ⁴⁰	440 uczestników	300 uczestników	Dane UZP w oparciu o listy uczestników
6.	Udział w szkoleniach uwzględniających tematykę zielonych zamówień publicznych ⁴¹	360 uczestników	300 uczestników	Dane UZP w oparciu o listy uczestników

⁴⁰ Wskaźnik uwzględnia liczbę osób, które uczestniczyły zarówno w konferencjach poświęconych tematyce zielonych zamówień publicznych jak również liczbę osób uczestniczących w przedsięwzięciu wspólnym dla zagadnienia społecznych i zielonych zamówień publicznych.

⁴¹ Wskaźnik uwzględnia liczbę osób, które uczestniczyły zarówno w szkoleniach poświęconych tematyce zielonych zamówień publicznych jak również liczbę osób uczestniczących w przedsięwzięciu wspólnym dla zagadnienia społecznych i zielonych zamówień publicznych.

7	Liczba odwiedzin w poszczególnych sekcjach zakładki Zielone Zamówienia administrowanej przez Urząd Zamówień Publicznych	<p>(<u>Prawo UE powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi</u>) ilość odwiedzin: 63083</p> <p>(<u>Orzecznictwo TSUE dot. zielonych zamówień publicznych</u>) ilość odwiedzin: 61290</p> <p>(<u>Kryteria środowiskowe</u>) ilość odwiedzin: 82913</p> <p>(<u>Przydatne informacje</u>) ilość odwiedzin: 73439</p> <p><u>Dodatkowo:</u> liczba odsłon podzakładki „Zielone zamówienia” na nowej stronie UZP - 2967</p>	<p>ilość odwiedzin: ok. 61 tys. (<u>Prawo UE powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi</u>)</p> <p>ilość odwiedzin: ok. 61 tys. (<u>Orzecznictwo TSUE dot. zielonych zamówień publicznych</u>)</p> <p>ilość odwiedzin: ok. 81 tys. (<u>Kryteria środowiskowe</u>)</p> <p>ilość odwiedzin: ok. 75 tys. (<u>Przydatne informacje</u>)</p>	Dane UZP w oparciu o liczbę odwiedzin strony internetowej UZP (w grudniu 2015 r. uruchomiono nową stronę internetową UZP)
---	---	--	--	---

Tabela 2. Wskaźniki dla społecznych zamówień publicznych

SPOŁECZNE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE				
Lp.	RODZAJ WSKAŹNIKA	RZECZYWISTY POZIOM – 2016 r.	ZAKŁADANY POZIOM - 2016 r.	ŹRÓDŁO
1	Udział w dorocznych konferencjach uwzględniających tematykę społecznych zamówień publicznych ⁴²	490 uczestników	300 uczestników	Dane UZP w oparciu o listy uczestników
2	Udział w szkoleniach uwzględniających tematykę społecznych zamówień publicznych ⁴³	360 uczestników	300 uczestników	Dane UZP w oparciu o listy uczestników
3	Liczba odwiedzin w poszczególnych sekcjach zakładki Społeczne Zamówienia publiczne administrowanej przez Urząd Zamówień	<p>Ilość odwiedzin w zakładce <u>Społeczne Zamówienia Publiczne</u>: 108632</p> <p>W tym w sekcji <u>Podstawowe informacje</u>: 90376 oraz w sekcji</p>	<p>Ilość odwiedzin w zakładce <u>Społeczne Zamówienia Publiczne</u>: ok. 95 tys. W tym w sekcji <u>Podstawowe informacje</u>: ok. 88 tys. oraz w sekcji</p>	Dane UZP w oparciu o liczbę odwiedzin strony internetowej UZP (w grudniu 2015 r. uruchomiono nową stronę

⁴² Wskaźnik uwzględnia liczbę osób, które uczestniczyły zarówno w konferencjach poświęconych tematyce społecznych zamówień publicznych jak również liczbę osób uczestniczących w przedsięwzięciu wspólnym dla zagadnienia społecznych i zielonych zamówień publicznych.

⁴³ Wskaźnik uwzględnia liczbę osób, które uczestniczyły zarówno w szkoleniach poświęconych tematyce społecznych zamówień publicznych jak również liczbę osób uczestniczących w przedsięwzięciu wspólnym dla zagadnienia społecznych i zielonych zamówień publicznych.

	Publicznych	Przydatne dokumenty: 88251 Dodatkowo: liczba odstón podzakładki „Społeczne zamówienia” na nowej stronie UZP - 6805	Przydatne dokumenty: ok. 86 tys.	internetową UZP)
4.	Odsetek społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych mierzony w oparciu o badanie wewnętrzne Urzędu Zamówień Publicznych	Uzupełnienie danych na podstawie rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach za 2016 r. (termin na realizację obowiązku przekazania sprawozdań upływa 1 marca 2017 r.)	10% - poziom społecznych zamówień publicznych	Do 2015 - dane uzyskane na podstawie realizowanej przez UZP analizy próby losowej ogłoszeń o zamówieniu publikowanych w BZP oraz Dz. Urz. UE . Dane za 2016 r. – będą pozyskane z informacji zawartej w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach

3.3. Działania dodatkowe, niewynikające z Krajowego planu działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016

Niezależnie od zadań zaplanowanych w ramach *Krajowego planu działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2013-2016*, realizowane były także inne działania mające na celu upowszechnienie zielonych i społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych. Wśród tego rodzaju działań wskazać należy m.in.:

- **opracowanie „Zaleceń Rady Ministrów w sprawie stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych”**

Dokument został opracowany przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów we współpracy z Urzędem Zamówień Publicznych. Rada Ministrów przyjęła zalecenia w dniu 28 lipca 2015 r. Celem dokumentu było zwiększenie stopnia zastosowania klauzul społecznych w zamówieniach udzielanych przez jednostki administracji rządowej. Zalecenia, zobowiązały kierowników takich jednostek do analizowania możliwości zastosowania klauzul społecznych we wszystkich postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego. Rekomendowano również uwzględnianie klauzul społecznych w zamówieniach, do których nie stosuje się ustawy - Prawo zamówień publicznych (tj. zamówieniach o wartości poniżej 30.000 Euro). Dokument ten stanowił ważną deklarację ze strony Rządu oraz zobowiązanie dla administracji rządowej do bardziej aktywnego uwzględniania aspektów społecznych przy wydatkowaniu środków publicznych.

Celem skutecznej realizacji Zaleceń na kierowników jednostek administracji rządowej został nałożony obowiązek przekazywania do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych corocznej informacji o stosowaniu klauzul społecznych przy udzielaniu zamówień publicznych.

Na podstawie informacji przygotowanych przez jednostki administracji rządowej Prezes Urzędu Zamówień Publicznych został zobowiązany do przedstawienia Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wyników monitoringu uzupełnionych o propozycje usprawnień i zmian, w tym propozycje legislacyjne.

– monitoring realizacji Zaleceń Rady Ministrów

Na podstawie pkt 10 Zaleceń Rady Ministrów w sprawie stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych w zamówieniach publicznych na Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych nałożony został obowiązek prowadzenia monitoringu realizacji Zaleceń w oparciu o coroczne informacje przygotowywane przez jednostki administracji rządowej oraz przedstawienia jego wyników Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów. Monitoring realizacji Zaleceń prowadzony był w oparciu o narzędzie elektroniczne udostępnione przez UZP na stronie: <http://klauzule.uzp.gov.pl>.

Wyniki monitoringu realizacji Zaleceń Rady Ministrów zostały opracowane przez UZP w postaci raportu zbiorczego pn. **Wyniki monitoringu stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych w zamówieniach publicznych za 2015 r.**, który został przekazany Szefowi Kancelarii Prezesa Rady Ministrów pismem z dnia 30 maja 2016 r. Oprócz danych w zakresie stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych, raport zawierał również wnioski i rekomendacje dot. przedmiotowej materii, w tym w szczególności propozycję usprawnienia sposobu gromadzenia danych dotyczących stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Na podstawie opracowania Urzędu Zamówień Publicznych, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów przygotowała informację na temat wyników monitoringu realizacji Zaleceń RM w formie dokumentu pn. **Podsumowanie i wnioski wynikające z realizacji Zaleceń w sprawie stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.** Dokument został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 25 lipca 2016 r.

– aktualizacja Zaleceń Rady Ministrów

Na podstawie zaakceptowanego przez Radę Ministrów dokumentu pn. „*Podsumowanie i wnioski wynikające z realizacji Zaleceń w sprawie stosowania przez administrację rządową klauzul społecznych w zamówieniach publicznych*” Urząd Zamówień Publicznych został zobowiązany do opracowania projektu zrewidowanych Zaleceń Rady Ministrów. W projekcie dokumentu pn. „**Zalecenia Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych**” uwzględniono zmiany prawne wynikające z wejścia w życie ustawy z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1020, z późn. zm.). Doprecyzowany został zakres podmiotowy jednostek objętych Zaleceniami Rady Ministrów przy jednoczesnym rozszerzeniu obowiązku sprawozdawczego na wszystkich kierowników jednostek administracji rządowej.

Ponadto, w projekcie zaktualizowanych Zaleceń Rady Ministrów wskazano nowy sposób przekazywania przez jednostki administracji rządowej informacji o udzielonych zamówieniach uwzględniających aspekty społeczne. Realizacja obowiązku sprawozdawczego zgodnie z projektem zaktualizowanych Zaleceń Rady Ministrów będzie się odbywać w ramach rocznego sprawozdania o udzielonych zamówieniach, o którym mowa w art. 98 ustawy Pzp, co z jednej strony pozwoli na bardziej efektywny monitoring tego zagadnienia, a z drugiej strony wpłynie na zmniejszenie obciążeń administracyjnych po stronie zamawiających (likwidacja podwójnego raportowania).

- **opracowanie projektu nowego rozporządzenia Ministra Rozwoju w sprawie zakresu informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach**

Na podstawie przekazanego przez Ministra Rozwoju upoważnienia, Prezes Urzędu Zamówień Publicznych przygotował projekt *rozporządzenia Ministra Rozwoju w sprawie zakresu informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania*⁴⁴, którego integralną część stanowi nowy wzór rocznego sprawozdania o udzielonych zamówieniach.

We wzorze nowego formularza rozszerzono obowiązek sprawozdawczy m.in. o strategiczne polityki w dziedzinie zamówień, co obejmuje zamówienia społeczne, środowiskowe i innowacyjne. Umożliwia tym samym, wypełnienie przez jednostki administracji rządowej również obowiązku sprawozdawczego z realizacji zaktualizowanych Zaleceń Rady Ministrów.

- **przygotowanie przez UZP wzorcowych dokumentów dot. znowelizowanych przepisów ustawy Pzp**

W celu realizacji kompetencji, o której mowa w art. 154 pkt 10 ustawy Pzp, w dniu 26 sierpnia 2016 r., w UZP powołany został *Zespół do spraw przygotowania i upowszechniania wzorcowych dokumentów i dobrych praktyk stosowanych przy udzielaniu zamówień publicznych*. Jednym z celów działania Zespołu jest opracowanie wzorów dokumentów, które będą mogły być wykorzystywane w prowadzonych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego oraz przygotowanie i upowszechnianie propozycji dobrych praktyk dotyczących udzielania zamówień publicznych. W tym celu Zespół współpracuje zarówno z innymi departamentami Urzędu jak również z instytucjami i podmiotami zewnętrznymi, wyspecjalizowanymi w ramach poszczególnych obszarów tematycznych. Wśród zadań dotychczas zrealizowanych przez Zespół, wpisujących się jednocześnie w działania mające na celu upowszechnianie zrównoważonych zamówień publicznych, wymienić należy w szczególności opracowanie przykładowych zapisów specyfikacji istotnych warunków zamówienia w zakresie klauzuli dotyczącej zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, o której mowa w art. 29 ust. 3a ustawy Pzp, wprowadzonej przez nowelizację ustawy Pzp.

---

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania (Dz. U. poz. 2038) weszło w życie 30 grudnia 2016 r.

- **działalność promocyjno-szkoleniowa UZP co do nowych instrumentów prośrodowiskowych i prospołecznych związanych z wdrożeniem nowelizacji ustawy Pzp**

W 2016 r. UZP prowadził również działalność edukacyjno-szkoleniową dedykowaną nowym rozwiązaniom wynikającym z nowelizacji ustawy Pzp. W ramach tej działalności promowano także nowe oraz istniejące w dotychczasowych przepisach, ale znacząco zmodyfikowane nowelizacją ustawy Pzp regulacje umożliwiające uwzględnienie aspektów środowiskowych i społecznych w zamówieniach publicznych. W ramach szkoleń poświęconych ustawie Pzp oraz konferencji regionalnych w 2016 r. uczestniczyło łącznie ok. 3000 osób.

- **udział w przedsięwzięciach organizowanych przez inne instytucje i organizacje**

Przedstawiciele Urzędu Zamówień Publicznych uczestniczyli w charakterze prelegentów w spotkaniach i wydarzeniach organizowanych przez jednostki administracji publicznej oraz organizacje pozarządowe, promując za pośrednictwem tych wydarzeń zagadnienie zielonych zamówień publicznych. Uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych m.in. przez Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Środowiska, Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Bałtycką Agencję Poszanowania Energii Sp. z o.o., Fundację Centrum CSR.PL, Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego.

Z kolei, w celu promocji społecznych zamówień publicznych przedstawiciele Urzędu brali czynny udział w spotkaniach i wydarzeniach jednostek administracji publicznej oraz organizacji pozarządowych, w tym w wydarzeniach organizowanych przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwo Rozwoju, Ministerstwo Gospodarki (grupa Robocza ds. CSR), Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania (Zespół Monitorujący Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania), Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej), Urząd Miasta Brzeziny, Związek Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego.

4. POZIOM ZRÓWNOWAŻONYCH ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH – STAN OBECNY

4.1. Metodologia badania poziomu zrównoważonych zamówień publicznych stosowana w latach 2013-2015

Na potrzeby analizy poziomu zielonych i społecznych zamówień publicznych przyjęto stały odsetek ogłoszeń poddawanych analizie, wynoszący 4% ogółu ogłoszeń o zamówieniu (w podziale na konkretny rodzaj zamówienia) opublikowanych przez polskie instytucje zamawiające w danym roku referencyjnym. Próba losowa każdorazowo dobierana była zarówno dla ogłoszeń zamieszczanych w krajowym publikatorze – Biuletynie Zamówień Publicznych, jak i ogłoszeń publikowanych w Suplemencie do Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej (baza danych TED). Analizę realizowano w perspektywie rocznej.

Przy analizie ogłoszeń o zamówieniu uwzględniane były:

- przedmiot zamówienia (tytuł i opis),
- warunki udziału w postępowaniu,
- kryteria oceny ofert,
- wymagania związane z realizacją zamówienia,
- dokonanie zastrzeżenia zamówienia.

4.2. Metodologia badania poziomu zrównoważonych zamówień publicznych stosowana w odniesieniu do zamówień publicznych udzielonych począwszy od 2016 r.

Analiza poziomu zrównoważonych zamówień publicznych prowadzona będzie w oparciu o informacje uzyskane przez Urząd Zamówień Publicznych w ramach rocznych sprawozdań o udzielonych zamówieniach, przekazywanych przez zamawiających na podstawie art. 98 ustawy Pzp. Umożliwi to uzyskanie bardziej kompleksowych i miarodajnych danych statystycznych, umożliwiających dokonanie oceny rzeczywistego poziomu uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych w Polsce.

Zamawiający, zgodnie z nowymi zasadami sporządzania sprawozdań rocznych o udzielonych zamówieniach, będą zawierać szczegółową informację o udzielonych zamówieniach uwzględniających aspekty społeczne, w nowo dodanej **części VIII** formularza sprawozdania rocznego (*Zamówienia, do których stosuje się przepisy ustawy, uwzględniające aspekty społeczne*). W tym miejscu zamawiający, który udzielił społecznie odpowiedzialnego zamówienia będzie wskazywał m.in. informacje na temat tego, które z poniższych instrumentów umożliwiających uwzględnienie aspektów społecznych w zamówieniu publicznym zastosował:

- udzielenie zamówienia jako zamówienia zastrzeżonego, o którym mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp,

- odwołanie się do zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, o którym mowa w art. 29 ust. 3a ustawy Pzp,
- odwołanie się do aspektów społecznych lub związanych z zatrudnieniem, w ramach wymogów związanych z realizacją zamówienia, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy Pzp,
- odwołanie się do dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowania z przeznaczeniem dla wszystkich użytkowników z art. 29 ust. 5 ustawy Pzp,
- odwołanie się w opisie przedmiotu zamówienia do oznakowania, o którym mowa w art. 30a ustawy Pzp, związanego z aspektami społecznymi,
- odwołanie się w kryteriach oceny ofert do oznakowania, o którym mowa w art. 30a ustawy Pzp, związanego z aspektami społecznymi,
- odwołanie się w kryteriach oceny ofert do innych aspektów społecznych,
- rodzaj podmiotu, któremu udzielono zamówienia (Spółdzielnia socjalna/zakład pracy chronionej/zakład aktywizacji zawodowej/Inne – zaznaczyć właściwy).

Dodatkowo, w **części VII** formularza (*Zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi, o wartości mniejszej, równej lub przekraczającej kwoty określone w art. 138g ust. 1 ustawy oraz w art. 138o ustawy*) zamawiający będą informować o zamówieniach zastrzeżonych na usługi zdrowotne, społeczne lub kulturalne, o których mowa w art. 138p ustawy Pzp.

Z kolei nowo dodana **część IX** formularza (*Zamówienia, do których stosuje się przepisy ustawy, uwzględniające aspekty środowiskowe i innowacyjne*) pozwala na identyfikację zielonych zamówień publicznych udzielonych przez polskich zamawiających. Zamawiający, w ramach tej części formularza, będą podawać informacje na temat konkretnych postępowań o udzielenie zamówienia wskazując zastosowane rozwiązania umożliwiające uwzględnienie aspektów środowiskowych spośród niżej wymienionych:

- odwołanie do systemów i środków zarządzania środowiskowego w ramach warunków udziału w postępowaniu,
- odwołanie do aspektów środowiskowych w ramach wymogów związanych z realizacją zamówienia, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy Pzp,
- odwołanie w opisie przedmiotu zamówienia do oznakowania, o którym mowa w art. 30a ustawy Pzp, związanego z aspektami środowiskowymi,
- odwołanie w kryteriach oceny ofert do oznakowania, o którym mowa w art. 30a ustawy Pzp, związanego z aspektami środowiskowymi,
- zastosowanie kryterium kosztu z wykorzystaniem rachunku kosztów cyklu życia, o którym mowa w art. 91 ust. 3b ustawy Pzp,
- odwołanie w kryteriach oceny ofert do innych aspektów środowiskowych, w tym efektywności energetycznej przedmiotu zamówienia,
- aspekty innowacyjne:

- wymagania dotyczące realizacji zamówienia związane z innowacyjnością zawarte w opisie przedmiotu zamówienia, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy Pzp,
- uwzględnienie aspektów związanych z innowacyjnością w ramach kryteriów oceny ofert.

4.3. Wyniki analizy

Analiza poziomu zielonych i społecznych zamówień publicznych, realizowana w oparciu o próbę losową ogłoszeń o zamówieniu, wykazała na przestrzeni 3 lat (tj. 2013-2015) pewne wahania szacowanych poziomów tego rodzaju zamówień. W obydwu przypadkach, tj. zarówno w zielonych zamówieniach publicznych jak i społecznych zamówieniach publicznych zaobserwowano nieznaczny spadek ilości tego rodzaju zamówień w 2014 r. w stosunku do roku 2013 i 2015. Niezależnie od tego można stwierdzić, iż w ciągu 3 lat objętych *Krajowym Planem Działań* poziom zrównoważonych zamówień publicznych utrzymywał co do zasady na stosunkowo stałym poziomie. W przypadku zielonych zamówień publicznych był to dość wysoki poziom utrzymujący się w przedziale pomiędzy 9,25% a 12,1%. W przypadku społecznych zamówień wartości te utrzymywały się na poziomie wyższym niż w latach poprzednich, mieszczącym się w przedziale pomiędzy 3,10% a 4,50%. W obydwu przypadkach osiągnięte wartości odbiegały jednak od poziomu zakładanego do osiągnięcia do końca 2016 r. Należy jednakże podkreślić, że w chwili opracowywania niniejszego *Krajowego Planu Działań* nie były jeszcze dostępne wyniki analizy za rok 2016.

Ponadto, należy podkreślić, że z uwagi na dostępną Urzędowi w latach 2013-2015 metodologię badania poziomu zrównoważonych zamówień publicznych, uzyskane w ramach badania wyniki każdorazowo mogły być determinowane dobraną próbą losową ogłoszeń. Wyniki analizy przeprowadzonej w tym okresie należy zatem traktować jedynie jako pewnego rodzaju wskazanie na tendencje, jakie mogą występować w tym zakresie na rynku zamówień publicznych, a nie diagnozę stanu obecnego w oparciu o twarde dane statystyczne.

Pozyskane w wyniku opisanej powyżej analizy dane obrazuje tabela 3 i 4.

Tabela 3. Poziom zielonych zamówień publicznych w podziale na lata

Rok	2006	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Poziom Zielonych zamówień publicznych	4%	10,5%	9%	12%	12 %	12,1%	9,25%	11,40%	20% - zakładany poziom

Tabela 4. Poziom społecznych zamówień publicznych w podziale na lata

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Poziom społecznych zamówień publicznych	2,83%	2,04%	2,90%	4,50%	3,10%	4,08%	10% - zakładany poziom

Wartość udzielonych zamówień o charakterze środowiskowym lub społecznym, przy obecnych możliwościach analizy tego typu zamówień można oszacować jedynie poprzez odniesienie wartości procentowych ilości zidentyfikowanych zielonych lub społecznych zamówień publicznych do całkowitej wartości zamówień publicznych udzielonych przez polskie instytucje zamawiające w danym roku.

Całkowita wartość zamówień udzielonych przez polskich zamawiających jest ustalana na podstawie danych przekazywanych w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach i zawartych w sprawozdaniach Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w poszczególnych latach.

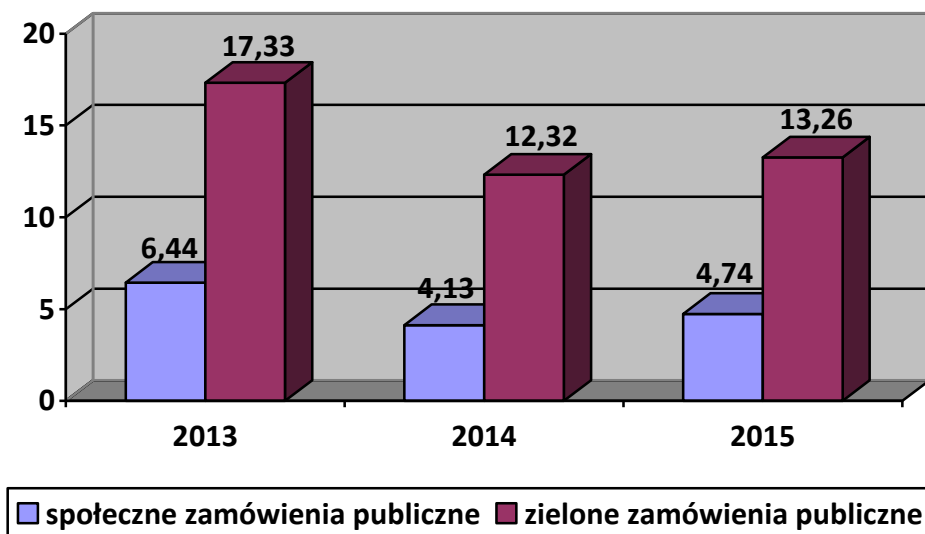
W 2013 r. wykazano, iż wartość rynku zamówień publicznych wyniosła 143,2 mld zł. W analizie próby losowej ogłoszeń o zamówieniu w 2013 r. oszacowano odsetek zielonych zamówień na poziomie 12,1%. Na tej podstawie można założyć, iż szacunkowa wartość zielonych zamówień wyniosła w danym roku referencyjnym **17,33 mld zł**. Społeczne zamówienia publiczne oszacowano z kolei na poziomie 4,5%, co w przeliczeniu na wartość odpowiada **6,44 mld zł**.

Wartość zamówień publicznych udzielonych w 2014 r. wyniosła natomiast 133,2 mld zł. Z kolei w przeprowadzonej w 2014 r. analizie oszacowano roczny uśredniony poziom zielonych zamówień odpowiadający 9,25% ogółu zamówień. Można zatem przyjąć, iż szacowana wartość zielonych zamówień publicznych wyniosła w 2014 r. **12,32 mld zł**. Poziom społecznych zamówień publicznych odpowiadał natomiast 3,1%, co dało wartość szacunkową **4,13 mld zł**.

W 2015 r. wartość udzielonych zamówień wyniosła 116,3 mld zł. Odsetek zielonych zamówień ukształtował się na poziomie 11,40%, co z kolei przełożyło się na szacunkową wartość tego rodzaju zamówień na poziomie **13,26 mld zł**. Społeczne zamówienia publiczne oszacowano na poziomie 4,08%, co w przeliczeniu na wartość odpowiadało **4,74 mld zł**.

Dane na temat wartości społecznych i zielonych zamówień publicznych obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Wartość społecznych i zielonych zamówień publicznych w mld zł.

4.4. Wnioski

Doświadczenia z realizacji *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień Publicznych na lata 2013-2016* wskazują na wciąż duże zapotrzebowanie ze strony zamawiających na działania edukacyjne w obszarze społecznych i zielonych zamówień publicznych. W szczególności sygnalizowana jest potrzeba zwiększenia ilości dostępnych szkoleń z tego zakresu, a także wypracowania wzorcowych zapisów do dokumentacji zamówienia oraz materiałów objaśniających nowe regulacje wprowadzone w tym zakresie nowelizacją z 2016 r. Również dotychczasowe analizy poziomu zrównoważonych zamówień publicznych, wskazujące na stosunkowo wysoki, niemniej jednak dość stabilny poziom zielonych zamówień publicznych oraz wyższy w stosunku do poprzednich lat, ale też odbiegający od zakładanego na 2016 r. poziom społecznych zamówień publicznych potwierdzają konieczność kontynuacji i intensyfikacji dotychczas prowadzonych działań.

Jak wynika z ankiet przeprowadzonych przez Urząd oraz uwag zgłaszanych przez przedstawicieli instytucji zamawiających w trakcie wydarzeń informacyjno-szkoleniowych organizowanych przez UZP, obawa przed zarzutem nieprawidłowego zastosowania określonych prospołecznych czy prośrodowiskowych rozwiązań w zamówieniach publicznych ze strony instytucji kontrolnych jest jednym z czynników determinujących sposób prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia przez zamawiających. Istotną barierą wskazywaną przez zamawiających, jest również niechęć po stronie osób uprawnionych do podejmowania kluczowych decyzji w zakresie zamówień udzielanych w danej jednostce do działań niestandardowych, co wpływa na charakter postępowań przetargowych.

Z tego względu działania przewidziane w *Krajowym Planie Działań* powinny koncentrować się na jak najszerzej promocji zagadnienia zrównoważonych zamówień publicznych (w tym również wśród instytucji kontrolnych oraz kierowników instytucji zamawiających) przy jednoczesnej intensywnej działalności edukacyjnej, co docelowo ma służyć zwiększeniu poziomu uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych oraz zapewnić poprawne stosowanie istniejących instrumentów prawnych w tym zakresie i umożliwić zamawiającym wywiązanie się z obowiązków nałożonych na nich znowelizowaną ustawą Prawo zamówień publicznych.

5. CELE KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ

5.1. Cele ogólne

Podstawowym celem przyświecającym realizacji *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020* jest upowszechnienie zielonych i społecznych zamówień publicznych w Polsce, a tym samym wsparcie poprzez system zamówień publicznych realizacji celów krajowej polityki w dziedzinie ochrony środowiska oraz polityki społecznej, takich jak np.: zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko, poprawa efektywności energetycznej, rozwój ekoinnowacji, aktywizacja społeczna i zawodowa osób należących do grup społecznie marginalizowanych, zwiększenie dostępności produktów, budynków oraz usług publicznych dla osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w *Krajowym Planie Działań* mają także służyć wsparciu realizacji krajowych zintegrowanych strategii oraz programów, w których wskazano zamówienia publiczne jako jeden z instrumentów służących realizacji określonych w nich celów, a także przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w *Planie na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*.

5.2. Cele szczegółowe

Działania przewidziane do realizacji w ramach *Krajowego Planu Działań na lata 2017-2020* mają docelowo doprowadzić do:

- zwiększenia świadomości zamawiających oraz instytucji kontrolnych (NIK, RIO) i pracowników CBA w zakresie możliwości i potrzeby oddziaływania za pomocą zamówień publicznych na sfery związane z ochroną środowiska oraz kwestiami społecznymi,
- zwiększenia wiedzy zamawiających i instytucji kontrolnych (NIK, RIO) oraz pracowników CBA na temat przewidzianych ustawą Prawo zamówień publicznych instrumentów prawnych umożliwiających uwzględnienie w zamówieniach publicznych kwestii społecznych i środowiskowych oraz na temat prawidłowego ich stosowania,
- podniesienia poziomu społecznie odpowiedzialnych oraz zielonych zamówień publicznych.

6. WSKAŹNIKI

Postępy w dążeniu do osiągnięcia wskazanych w pkt 5.2 celów szczegółowych będą monitorowane i mierzone w oparciu o określone wskaźniki, które pozwolą ocenić w jakim stopniu cele te zostały osiągnięte. Na potrzeby monitoringu zastosowane zostaną poniższe wskaźniki:

- udział zielonych i społecznych zamówień publicznych w całkowitej liczbie zamówień publicznych udzielonych przez polskich zamawiających w danym roku,
- liczba przedstawicieli instytucji zamawiających, instytucji kontrolnych (NIK, RIO) oraz pracowników CBA, którzy wzięli udział w konferencjach poświęconych społecznym i zielonym zamówieniom publicznym,
- liczba pracowników instytucji zamawiających odpowiedzialnych za przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego oraz za udzielanie zamówień publicznych w tych instytucjach, którzy zostali przeszkoleni w zakresie społecznych i zielonych zamówień publicznych,
- liczba pracowników instytucji kontrolnych (NIK, RIO) oraz pracowników CBA którzy zostali przeszkoleni w zakresie społecznych i zielonych zamówień publicznych.

Wskaźniki, które będą miały zastosowanie oraz ich docelowy poziom, zakładany do osiągnięcia do 2020 r. obrazuje poniższa tabela.

Tabela 5. Wskaźniki realizacji Krajowego Planu Działań na rzecz zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020

Wskaźnik		Poziom docelowy w 2020 r.
udział zielonych zamówień publicznych w całkowitej liczbie zamówień udzielonych przez polskich zamawiających w danym roku		25%
udział społecznych zamówień publicznych w całkowitej liczbie zamówień udzielonych przez polskich zamawiających w danym roku		12%
liczba przedstawicieli instytucji zamawiających, którzy wzięli udział w konferencjach poświęconych społecznym i zielonym zamówieniom publicznym zorganizowanym w okresie realizacji niniejszego planu		1530
liczba przedstawicieli instytucji kontrolnych (NIK, RIO) oraz przedstawicieli CBA, którzy wzięli udział w konferencjach poświęconych społecznym i zielonym zamówieniom publicznym zorganizowanym w okresie realizacji niniejszego planu		70
liczba pracowników instytucji zamawiających odpowiedzialnych za przygotowanie	społecznych zamówień publicznych	560

postępowania i udzielanie zamówień publicznych w tych instytucjach, którzy w okresie realizacji niniejszego planu zostali przeszkoleni w zakresie:	zielonych zamówień publicznych	560
liczba pracowników instytucji kontrolnych (NIK, RIO) oraz przedstawicieli CBA, którzy w okresie realizacji niniejszego planu zostali przeszkoleni w zakresie społecznych i zielonych zamówień publicznych	społecznych zamówień publicznych	70
	zielonych zamówień publicznych	70

7. DZIAŁANIA

Dla osiągnięcia celów *Krajowego Planu Działań na lata 2017-2020* podjęte zostaną następujące działania:

- **przeprowadzone zostanie pogłębione badanie na temat stanu zrównoważonych zamówień publicznych w Polsce**

Badanie ma stanowić element komplementarny w stosunku do analiz, które będą prowadzone przez Urząd Zamówień Publicznych w oparciu o dane statystyczne pozyskane ze sprawozdań rocznych przekazywanych Prezesowi UZP przez zamawiających. Pozwoli na uzyskanie bardziej kompleksowego obrazu aktualnej sytuacji w zakresie uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych oraz ewentualnych problemów w tym obszarze, a także umożliwi lepsze dostosowanie działalności prowadzonej na rzecz popularyzacji zrównoważonych zamówień publicznych do istniejących potrzeb. Pogłębiona analiza stanu zrównoważonych zamówień publicznych w Polsce będzie mogła być wykorzystana – w miarę potrzeb – także na potrzeby związane z ewentualnymi działaniami legislacyjnymi w obszarze zamówień publicznych.

W pierwszej kolejności, na podstawie informacji uzyskanych w oparciu o przekazywane przez zamawiających sprawozdania roczne o udzielonych zamówieniach przeprowadzona zostanie w Urzędzie Zamówień Publicznych analiza, której celem będzie uzyskanie danych ilościowych i szerszej wiedzy na temat poziomu uwzględniania aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych, najczęściej stosowanych instrumentów prawnych przewidzianych w tym zakresie ustawą Pzp oraz podmiotów, które najczęściej z tych możliwości korzystają. Jednakże, dla uzyskania pełnego obrazu stanu społecznych i zielonych zamówień publicznych w Polsce konieczne jest uzupełnienie analizy ilościowej również analizą jakościową. Przeprowadzone zatem zostanie pogłębione badanie, które koncentrować się będzie m.in. na analizie dokumentacji przetargowej, w szczególności sposobu dokonania opisu przedmiotu zamówienia, warunków określonych na potrzeby kwalifikacji podmiotowej wykonawców, zastosowanych kryteriów oceny ofert oraz warunków realizacji zamówienia. Badaniu dokumentacji przetargowej towarzyszyć będą wywiady z pracownikami instytucji

zamawiających, których celem będzie uzyskanie informacji na temat wpływu zastosowanych prospołecznych lub prośrodowiskowych instrumentów prawnych na prowadzone postępowanie i udzielone zamówienie. Analizie poddane zostaną m.in. takie elementy jak: ewentualne trudności, jakie wystąpiły w związku z zastosowanym instrumentem prospołecznym lub prośrodowiskowym w toku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego oraz jego realizacji (np. duża ilość pytań do siwz, duża ilość odwołań, konieczność unieważnienia postępowania, problemy z weryfikacją realizacji wymogów postawionych przez zamawiającego itp.) czy wpływ tych instrumentów na koszty ponoszone w związku z zamówieniem (np. uzyskane oszczędności krótko- i długookresowe lub wzrost kosztów zamówienia). Instytucje zamawiające, w ramach wywiadu, będą także miały możliwość wskazania tych prospołecznych i prośrodowiskowych regulacji w ustawie Pzp, które sprawiają największe trudności w praktycznym zastosowaniu oraz wyjaśnienia na czym te trudności polegają.

Z uwagi na dużą ilość instytucji zamawiających funkcjonujących w Polsce pogłębiona analiza jakościowa zielonych i społecznych zamówień publicznych zostanie dokonana w oparciu o odpowiednio dobraną próbę instytucji zamawiających i udzielonych zamówień. Kryteria doboru próby, która zostanie poddana badaniu, zostaną określone w taki sposób, aby uzyskać wiedzę na temat praktyki stosowania zamówień społecznych czy prośrodowiskowych zarówno w małych jak i dużych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, jak też w zamówieniach udzielanych przez różne typy instytucji zamawiających, zarówno tych, które udzielają takich zamówień często jak i tych, które udzielają ich sporadycznie.

- **zorganizowane zostaną szkolenia i konferencje adresowane do zamawiających, przedstawicieli instytucji kontrolnych (w tym RIO, NIK) oraz przedstawicieli CBA popularyzujące uwzględnianie aspektów środowiskowych i społecznych w ramach postępowań przetargowych**

Wydarzenia te adresowane będą przede wszystkim do instytucji zamawiających, instytucji kontrolnych oraz przedstawicieli Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

Przedstawiciele instytucji zamawiających są naturalnymi odbiorcami tego typu działań z uwagi na fakt, że to oni bezpośrednio stosują przepisy ustawy Pzp i od tego w jaki sposób dostępne instrumenty prawne w zakresie zielonych lub społecznych zamówień publicznych zostaną przez nich zastosowane zależeć będzie w dużej mierze skuteczność tych instrumentów i uzyskane w ich efekcie rezultaty. Z tego względu konieczne jest dalsze zwiększanie wiedzy pracowników instytucji zamawiających (osób odpowiedzialnych za przygotowanie oraz przeprowadzenie postępowania) na temat dostępnych w tym zakresie możliwości oraz podnoszenie ich umiejętności prawidłowego i efektywnego stosowania tych możliwości. Do tej grupy odbiorców skierowane zostaną przede wszystkim działania o charakterze szkoleniowym.

Istotne jest także zwiększanie świadomości na temat potrzeby uwzględniania aspektów środowiskowych i społecznych w zamówieniach publicznych wśród osób uprawnionych do podejmowania decyzji w sprawach związanych z udzielaniem w ich instytucjach zamówień publicznych, w tym m.in. wśród kierowników instytucji zamawiających oraz dyrektorów biur administracyjno-finansowych. Bez woli zastosowania odpowiednich instrumentów lub wręcz impulsu z ich strony w tym zakresie nawet najlepsze wykształcenie

i chęci pracowników odpowiadających w danej instytucji za zamówienia publiczne mogą bowiem nie przełożyć się na szersze uwzględnianie aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach udzielanych przez te instytucje. Z uwagi na to, do osób podejmujących decyzje w sprawach dotyczących udzielania zamówień publicznych w ich instytucjach skierowane będą głównie działania o charakterze promocyjnym.

Odbiorcą działań promocyjno-edukacyjnych w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych, prowadzonych w oparciu o *Krajowy Plan Działań* będą także instytucje kontrolne. Odgrywają one niezwykle ważną rolę w systemie zamówień publicznych. Dokonują analizy wydatkowania funduszy publicznych m.in. pod względem legalności, celowości, gospodarności, rzetelności weryfikując tym samym zasadność i trafność decyzji zakupowych podejmowanych przez jednostki sektora publicznego. Jednocześnie możliwość zakwestionowania przez instytucję kontrolną decyzji instytucji zamawiającej o uwzględnieniu aspektów społecznych lub środowiskowych jest jedną z najczęściej wskazywanych przez instytucje zamawiające obaw związanych ze stosowaniem zielonych i społecznych zamówień publicznych. Wskazane jest zatem skierowanie wydarzeń zarówno promocyjnych jak i szkoleniowych w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych także do przedstawicieli organów kontroli w celu zwiększenia ich świadomości co do potrzeby i zasadności realizacji celów prospołecznych i proekologicznych przez jednostki sektora publicznego. Działania skierowane do przedstawicieli instytucji kontrolnych mają także przyczynić się do tego, że w swej działalności instytucje te koncentrować się będą na weryfikacji efektywności wydatkowania środków publicznych postrzeganej przez pryzmat dążenia do zrównoważonego rozwoju państwa.

Działania edukacyjno-szkoleniowe z zakresu zrównoważonych zamówień publicznych będą skierowane również do funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego. Do właściwości Biura należy zwalczanie korupcji w życiu publicznym i gospodarczym, w szczególności w instytucjach państwowych i samorządowych, a także zwalczanie działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa poprzez rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw oraz ściganie ich sprawców. Centralne Biuro Antykorupcyjne ujawnia również przypadki nieprzestrzegania określonych przepisami prawa procedur udzielania zamówień publicznych. Istotne jest zatem przeszkolenie funkcjonariuszy CBA w zakresie przewidzianych w ustawie Pzp możliwości uwzględniania aspektów środowiskowych i społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia oraz możliwości weryfikacji w oparciu o przedkładane dokumenty spełniania przez wykonawców warunków udziału w postępowaniu, braku podstaw ich wykluczenia, a także weryfikacji zgodności oferowanych przez wykonawców dostaw, usług i robót z wymaganiami określonymi przez zamawiającego.

W ramach działalności promocyjnej organizowane będą przede wszystkim konferencje, które koncentrować się będą m.in. na:

- a) popularyzacji unijnych kryteriów środowiskowych (EU GPP criteria) dla konkretnych grup produktowych,
- b) popularyzacji unijnego oznakowania Ecolabel oraz krajowych oznakowań ekologicznych typu I wg norm ISO certyfikujących produkty spełniające wysokie standardy środowiskowe oraz sposobów ich wykorzystania w zamówieniach publicznych,

- c) popularyzacji systemów zarządzania środowiskowego (w tym EMAS, ISO 14001) oraz możliwości ich zastosowania w ramach zamówień publicznych (w tym w ramach warunków udziału w postępowaniu dotyczących zdolności technicznej lub zawodowej),
- d) popularyzacji wykorzystania metodyki rachunku kosztów cyklu życia (LCC) do określenia kryterium kosztu w zamówieniach publicznych,
- e) popularyzacji zagadnienia efektywności energetycznej oraz prawnych wymogów nabywania produktów o określonej charakterystyce energetycznej (ustawodawstwo powiązane z zielonymi zamówieniami),
- f) popularyzacji rozwiązań prośrodowiskowych w transporcie publicznym,
- g) popularyzacji możliwości aktywizacji zawodowej osób z grup społecznie marginalizowanych na potrzeby realizacji zamówienia (w tym sposób formułowania wymagań związanych z realizacją zamówienia, uprawnień kontrolnych i sankcyjnych zamawiającego),
- h) zagadnieniu zatrudnienia na potrzeby realizacji zamówienia na usługi lub roboty budowlane osób na podstawie umowy o pracę,
- i) regulacjach umożliwiającym zastrzeżenie możliwości ubiegania się o zamówienie dla określonych grup podmiotów,
- j) zagadnieniach związanych z projektowaniem uniwersalnym oraz dostępnością zamawianych produktów, usług lub robót budowlanych dla osób niepełnosprawnych.

Podczas konferencji organizowanych w ramach *Krajowego Planu Działań* planowane jest także przedstawienie przykładów dobrych praktyk. W tym celu, do udziału w tych wydarzeniach, w charakterze prelegentów zapraszani będą m.in. przedstawiciele instytucji zamawiających, posiadający doświadczenia w stosowaniu zielonych lub społecznych zamówień publicznych.

Z kolei w ramach działalności edukacyjnej organizowane będą szkolenia. Celem tych wydarzeń będzie przede wszystkim omówienie istniejących narzędzi prawnych umożliwiających uwzględnienie aspektów społecznych i środowiskowych w zamówieniach publicznych oraz przedstawienie przykładów ich praktycznego zastosowania. Programy szkoleń uwzględniać będą możliwości zastosowania prospołecznych lub prośrodowiskowych wymagań na różnych etapach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego i obejmować będą m.in.:

- kwalifikację podmiotową wykonawców;
- zamówienia zastrzeżone;
- opis przedmiotu zamówienia, w tym w szczególności wymagania w zakresie projektowania uniwersalnego i dostępności dla osób niepełnosprawnych, wymagania związane z zatrudnieniem osób z grup defaworyzowanych czy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, wykorzystanie oznakowania ekologicznego i społecznego, wymagania w zakresie efektywności energetycznej;
- kryteria oceny ofert ze szczególnym uwzględnieniem kryterium kosztu i metodologii oceny kosztu cyklu życia produktu (LCC);

- możliwości weryfikacji spełniania przez wykonawców warunków udziału w postępowaniu lub kryteriów selekcji, braku podstaw wykluczenia, jak również weryfikacji spełniania przez oferowane przez wykonawców dostawy, usługi i roboty budowlane wymagań określonych przez zamawiającego w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (Dz. U. poz. 1126).
- **opracowane zostaną 2 publikacje poświęcone zagadnieniu zrównoważonych zamówień publicznych**

Pierwsza z planowanych publikacji - *Zrównoważone zamówienia publiczne. Aspekty społeczne i środowiskowe w procedurze udzielania zamówienia w świetle nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych* - poświęcona będzie omówieniu nowych bądź zmienionych nowelizacją ustawy Pzp rozwiązań prawnych, które umożliwiają nadanie zamówieniu publicznemu zielonego lub społecznie odpowiedzialnego charakteru. W publikacji szczegółowo zostaną omówione dostępne instrumenty pozwalające na uwzględnienie społecznych lub środowiskowych aspektów w zamówieniu publicznym w ramach:

- kwalifikacji podmiotowej wykonawców,
- opisu przedmiotu zamówienia,
- kryteriów oceny ofert.

Omówione zostaną m.in. takie zagadnienia, jak wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, wymogi w zakresie dostępności przedmiotu zamówienia, nowe możliwości w zakresie wykorzystania oznakowania, koszty cyklu życia produktu, a także nowa uproszczona procedura udzielania zamówień publicznych na usługi społeczne i inne szczególne usługi. Zawarte w publikacji informacje i wyjaśnienia poparte zostaną także dostępnym orzecznictwem Krajowej Izby Odwoławczej.

Kolejna z planowanych publikacji, w zależności od rozwoju stanu prawnego w tym zakresie, przyjmie postać bądź zupełnie nowego opracowania na temat aktualnych regulacji w obszarze zrównoważonych zamówień publicznych bądź też aktualizacji publikacji wskazanej powyżej.

- **identyfikowane będą przykłady dobrych praktyk w zakresie stosowania przez polskich zamawiających aspektów środowiskowych i społecznych w zamówieniach publicznych oraz opracowane zostaną dwa zbiory dobrych praktyk w tym zakresie**

Zidentyfikowane przykłady dobrych praktyk w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych, w tym w szczególności przykłady zapisów dotyczących opisu przedmiotu zamówienia, klauzul dotyczących realizacji zamówienia, kryteriów oceny ofert czy też istotnych postanowień umowy o zamówienie publiczne zostaną zamieszczone na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych, w Repozytorium wiedzy, w zakładce „Dobre praktyki”, a także będą popularyzowane podczas konferencji organizowanych przez Urząd. Przygotowane zostaną także dwa opracowania, które stanowić będą zbiór

najciekawszych przykładów praktyk zastosowanych w zakresie społecznych i zielonych zamówień publicznych, a także zawierać przykłady prawidłowego zastosowania istniejących instrumentów prawnych w tym obszarze. Opracowania obejmować będą nie tylko przykłady konkretnych zamówień, ale również opis przypadków kompleksowego podejścia do kwestii społecznych czy środowiskowych w instytucjach zamawiających i wykorzystania zamówień publicznych jako jednego z instrumentów służących realizacji całościowych strategii czy też planów w tym zakresie.

- **opracowane zostaną wzorcowe zapisy do dokumentacji przetargowej uwzględniające aspekty społeczne i środowiskowe**

Łatwiejsza identyfikacja postępowań przetargowych o zielonym lub społecznym charakterze, którą umożliwi zmieniona metoda monitorowania poziomu zrównoważonych zamówień publicznych, pozwoli na prowadzenie bardziej ukierunkowanych analiz w tym obszarze oraz na dotarcie do dokumentacji przetargowej postępowań, w których uwzględniono aspekty społeczne lub środowiskowe w sposób prawidłowy. Wybrane zapisy specyfikacji istotnych warunków zamówienia (w tym opis przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert, warunków realizacji zamówienia, istotnych dla stron postanowień umownych), zidentyfikowane jako przykłady dobrych praktyk, zostaną poddane dodatkowej weryfikacji w ramach prac Zespołu ds. wzorcowych dokumentów i dobrych praktyk w zamówieniach publicznych funkcjonującego w UZP. Na tej podstawie, Zespół opracuje również treść wzorcowych zapisów o charakterze ogólnym, które zostaną upowszechnione wśród uczestników systemu zamówień publicznych, m.in. poprzez zakładkę „Wzorcowe dokumenty” w Repozytorium wiedzy na stronie internetowej Urzędu. Planowane jest opracowanie wzorcowych zapisów dotyczących m.in.:

- wykorzystania oznakowania jako elementu opisu przedmiotu zamówienia, kryteriów oceny ofert lub warunków realizacji zamówienia,
  - uwzględnienia w opisie przedmiotu zamówienia wymogów w zakresie dostępności i projektowania uniwersalnego,
  - wzorców w zakresie kryteriów oceny ofert,
  - regulaminu udzielania zamówienia na usługi społeczne i inne szczególne usługi.
- **na bieżąco będą aktualizowane i uzupełniane zakładki „Społeczne zamówienia publiczne” oraz „Zielone zamówienia publiczne” na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych.**

W zakładkach tych zamieszczane będą m.in. najnowsze opinie prawne Urzędu, orzecznictwo Krajowej Izby Odwoławczej oraz Trybunału Sprawiedliwości UE - istotne z punktu widzenia społecznych i zielonych zamówień publicznych, a także aktualne wytyczne, zalecenia, podręczniki itp.

Harmonogram ww. działań został przedstawiony w tabeli 6.

Tabela 6. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONYCH ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH

Lp.	Działanie	Termin realizacji (2017-2020)	Instytucja realizująca działanie	Grupa docelowa	Szacunkowy koszt (zł)	Źródło finansowania
1.	Przeprowadzenie pogłębionego badania aktualnego stanu zrównoważonych zamówień publicznych w Polsce	2017 – 2018 r.	wykonawca zewnętrzny	UZP	220 000	W ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków PO WER
2.	Przeprowadzenie szkoleń z zakresu zrównoważonych zamówień publicznych - po 4 edycje dla każdego z zagadnień: zielone zamówienia publiczne oraz społeczne zamówienia publiczne	2017-2020 r.	UZP we współpracy z innymi resortami/ instytucjami/organizacjami/ekspertami zewnętrznymi	Zamawiający w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA	250 000	W ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków PO WER/ środki własne UZP
3.	Organizacja konferencji dotyczących tematyki zielonych i społecznych zamówień publicznych (po 4 dla każdego z tych zagadnień)	2017-2020 r.	UZP we współpracy z innymi resortami	Zamawiający w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media	200 000	W ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków PO WER
4.	Opracowanie i druk publikacji „Zrównoważone zamówienia publiczne. Aspekty społeczne i środowiskowe w procedurze udzielania zamówienia w świetle	2017 r.	UZP	Zamawiający w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media, opinia	120 000	W ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków

	nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych”			publiczna		PO WER
5.	Opracowanie i druk nowej publikacji z zakresu zrównoważonych zamówień lub aktualizacja istniejącej	2019 r.	UZP	Zamawiający w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media, opinia publiczna	80 000 – 120 000	W ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków PO WER/ środki własne UZP
6.	Identyfikacja i popularyzacja dobrych praktyk	2017 - 2020 r.	UZP	Zamawiający i wykonawcy w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media, opinia publiczna	-	W ramach bieżącej działalności UZP
7.	Opracowanie 2 zbiorów dobrych praktyk	2017 r. 2019 r.	UZP	Zamawiający i wykonawcy w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media, opinia publiczna	100 000	W ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków PO WER/ środki własne UZP

8.	Utrzymanie i bieżąca aktualizacja zakładki „Zrównoważone zamówienia publiczne” i podzakładek „Dobre praktyki w zakresie zielonych zamówień publicznych” oraz „Dobre praktyki w zakresie społecznych zamówień publicznych” na stronie internetowej UZP	2017 -2020 r.	UZP	Zamawiający i wykonawcy w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media, opinia publiczna	-	W ramach bieżącej działalności UZP
9.	Opracowanie w ramach prac Zespołu ds. wzorcowych dokumentów i dobrych praktyk w zamówieniach publicznych wzorcowych zapisów do dokumentacji przetargowej uwzględniających aspekty społeczne i środowiskowe	2017 -2020 r.	UZP	Zamawiający i wykonawcy w rozumieniu Pzp, przedstawiciele instytucji kontrolnych, CBA, media, opinia publiczna	-	W ramach bieżącej działalności UZP
10.	Opracowanie ankiety skierowanej do Zamawiających nt. posiadanej wiedzy (w tym znajomości przepisów, dostępnych opinii prawnych oraz materiałów informacyjnych) oraz doświadczeń w praktycznej realizacji zrównoważonych zamówień publicznych	2020 r.	UZP	Zamawiający, opinia publiczna	-	W ramach bieżącej działalności UZP

8. KOORDYNACJA REALIZACJI KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ

Instytucją odpowiedzialną za koordynację zadań realizowanych w ramach niniejszego *Krajowego Planu Działań* jest Urząd Zamówień Publicznych.

9. MONITORING

Realizacja *Krajowego Planu Działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2017-2020* będzie monitorowana w oparciu o wskaźniki określone w pkt 6. Do monitoringu stosowana będzie metodologia, oparta na analizie danych pochodzących z rocznych sprawozdań o udzielonych zamówieniach przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających na podstawie art. 98 ustawy Prawo zamówień publicznych, opisana w pkt 4.2 niniejszego dokumentu.

Powiązanie monitoringu zrównoważonych zamówień publicznych z obowiązkiem sprawozdawczym po stronie zamawiających umożliwi uzyskanie kompleksowych danych statystycznych w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych oraz ułatwi identyfikację dobrych praktyk w tym zakresie.

10. FINASOWANIE

Działania przewidziane w niniejszym dokumencie w latach 2017-2018 będą realizowane w ramach projektu „Efektywne zamówienia publiczne – wzmocnienie potencjału administracji” finansowanego ze środków unijnych pochodzących z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Podejmowane będą także działania w celu pozyskania środków z tego programu również na realizację działań przewidzianych na lata 2019-2020. W przypadku braku możliwości pozyskania środków unijnych na lata 2019-2020 działania w tym okresie zostaną sfinansowane w ramach limitu środków własnych Urzędu Zamówień Publicznych.

Załącznik 1

1.1. Akty prawa UE powiązane z zielonymi zamówieniami publicznymi

AKTY BEZPOŚREDNIO POWIĄZANE Z ZIELONYMI ZAMÓWIENIAMI PUBLICZNYMI		
Akt prawny	Krótki opis	Przepisy szczegółowe
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie unijnego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:039:0001:0007:PL:PDF</p> <p>zmienione</p> <p>Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 174/2013 z dnia 5 lutego 2013 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 106/2008 w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych (Dz. Urz. UE L 63 z 6.3.2013 r., str. 1)</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=C.ELEX:32013R0174&rid=1</p>	<p>Rozporządzenie ustanawia zasady znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych dla UE, które określono w umowie zawartej między Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki a Unią Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych.</p> <p>Rozporządzenie ma zastosowanie do grup urządzeń biurowych określonych w Załączniku C do Umowy.</p> <p>Rozporządzenie obliguje centralne organy rządowe PC oraz instytucje UE do zakupu sprzętu biurowego IT zgodnego z wymaganiami efektywności energetycznej nie mniej restrykcyjnymi niż te, które ujęto w specyfikacjach dla Energy Star.</p>	<p>Art. 6 Propagowanie kryteriów efektywności energetycznej</p> <p>1. W okresie obowiązywania Umowy centralne organy rządowe w rozumieniu dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi (*), bez uszczerbku dla unijnych i krajowych przepisów oraz kryteriów gospodarczych, określają wymagania w zakresie efektywności energetycznej co najmniej równorzędne ze wspólnymi specyfikacjami dla zamówień publicznych na dostawy o wartości na poziomie lub powyżej kwot progowych określonych w art. 7* wspomnianej dyrektywy. Państwa członkowskie zachęcają instytucje zamawiające na szczeblu regionalnym i lokalnym do stosowania tych wymagań. Niniejszy artykuł stosuje się bez uszczerbku dla przepisów ustanowionych w art. 6 dyrektywy 2012/27/UE oraz w lit. c) załącznika III do tej dyrektywy.</p> <p>2. W okresie obowiązywania Umowy Komisja i inne instytucje unijne, bez uszczerbku dla unijnych i krajowych przepisów oraz kryteriów gospodarczych, określają wymagania w zakresie efektywności energetycznej co najmniej równorzędne ze wspólnymi specyfikacjami dla zamówień publicznych na dostawy o wartości na poziomie lub powyżej kwot progowych określonych w art. 7 dyrektywy 2004/18/WE.”</p> <p>* Dyrektywa 2004/18/WE została uchylona ze skutkiem od dnia 18 kwietnia 2016 r., kiedy to dyrektywa 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE weszła w życie. Można zatem założyć, że zarówno zakres podmiotowy dotyczący obowiązku nabywania biurowego sprzętu komputerowego o określonych parametrach jak i podstawy prawne dla ustalenia kwot progowych w zamówieniach publicznych określają przepisy obowiązującej dyrektywy 2014/24/UE.</p> <p>Aktualny wykaz krajowych podmiotów objętych obowiązkiem z art. 6 rozporządzenia 106/2008 zawarty jest w załączniku I do dyrektywy 2014/24/UE określającym instytucje administracji centralnej. Z kolei, obowiązujące podstawy prawne dla ustalania kwot</p>

		<p>progowych stosowanych w zamówieniach zawarte są w art. 4 ww. dyrektywy.</p> <p>Jak wskazane zostało w art. 6 ust. 3 dyrektywy 2014/24/UE, co dwa lata, począwszy od dnia 1 stycznia 2014 r., Komisja Europejska ustala skorygowaną wartość kwot progowych. Aktualne kwoty progowe zostały określone w Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2015/2170 z dnia 24 listopada 2015 r. zmieniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień (Dz. Urz. UE L 307 z 25.11.2015 r., str. 5), które obowiązują od dnia 1 stycznia 2016 r.</p> <p>Przyjmuje się zatem, iż obowiązek stosowania kryteriów efektywności energetycznej co najmniej równoważnych tym określonym w specyfikacjach Energy Star dotyczy zamówień publicznych, których wartość jest równa lub przekracza równowartość w złotych 135.000 euro. (tj. 563.612 zł).</p> <p>Pierwotnie stosowane w ramach Unii Europejskiej specyfikacje techniczne obejmowały jedynie komputery, monitory i urządzenia do przetwarzania obrazu. Na mocy decyzji Komisji nr 2014/202/UE⁴⁵, która weszła w życie w maju 2014 r., dodane zostały 2 nowe kategorie produktowe, tj. serwery komputerowe i zasilacze awaryjne.</p> <p>Aktualne specyfikacje techniczne dla poszczególnych typów Sprzętu IT:</p> <ul style="list-style-type: none"> • specyfikacje dla komputerów wersja 6.1 - obowiązuje od 07.09.2015 r. • specyfikacje dla wyświetlaczy wersja 7.0 – obowiązuje od 21.10.2016 r. • specyfikacja urządzeń do przetwarzania obrazu wersja 2.0 – obowiązuje od 07.05.2014 r. • specyfikacja zasilaczy awaryjnych wersja 1.0 – obowiązuje od 07.05.2014 r. • specyfikacja serwerów komputerowych wersja 2.0 – obowiązuje od 07.05.2014 r. <p>Dokumenty dostępne na stronie: www.eu-energystar.org.</p>
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/33/WE z dnia 23</p>	<p>Dyrektywa ma zastosowanie do zakupów pojazdów w transporcie drogowym</p>	<p>Art. 3 - Zakres</p> <p>Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do</p>

⁴⁵ Decyzja Komisji z dnia 20 marca 2014 r. określająca stanowisko Unii Europejskiej w odniesieniu do decyzji podmiotów zarządzających na mocy Umowy między rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki a Unią Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych, dotyczącej dodania specyfikacji serwerów komputerowych i zasilaczy awaryjnych do załącznika C do Umowy oraz zmiany specyfikacji wyświetlaczy i urządzeń do przetwarzania obrazu zawartych w załączniku C do Umowy (Tekst mający znaczenie dla EOG) (2014/202/UE) (Dz. Urz. UE L 114 z 16.4.2014, str. 68).

<p>kwietnia 2009 r. w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:120:0005:0012:PL:PDF</p>	<p>dokonywanych przez instytucje i podmioty zamawiające oraz podmioty gospodarcze świadczące usługi publiczne w ramach umów o świadczenie usług publicznego transportu pasażerskiego. Obliguje ona takich nabywców do uwzględnienia przy zakupie pojazdów czynników energetycznych i oddziaływania na środowisko (tj. zużycia energii, emisji dwutlenku węgla oraz innych zanieczyszczeń) w ramach specyfikacji technicznych lub kryteriów udzielenia zamówienia.</p>	<p>zamówień na zakup pojazdów transportu drogowego przez:</p> <p>a) instytucje zamawiające lub podmioty zamawiające, o ile mają one obowiązek stosowania procedur udzielania zamówień określonych w dyrektywach 2004/17/WE i 2004/18/WE;</p> <p>b) podmioty gospodarcze, na wywiązanie się ze zobowiązań dotyczących usług publicznych w ramach umowy o świadczenie usług publicznych w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczącego usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego ponad wartość progową określoną przez państwa członkowskie, nieprzekraczającą wartości progowych określonych w dyrektywach 2004/17/WE i 2004/18/WE.</p> <p>* Aktualne kwoty progowe zostały określone w Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2015/2170 z dnia 24 listopada 2015 r. zmieniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień oraz Rozporządzeniu delegowanym Komisji (UE) 2015/2171 z dnia 24 listopada 2015 r. zmieniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień (Dz. Urz. UE L 307 z 25.11.2015 r., str. 7), które obowiązują od dnia 1 stycznia 2016 r.</p> <p>Art. 5 - Zakup ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego</p> <p>1. Państwa członkowskie zapewniają, od dnia 4 grudnia 2010 r., że wszystkie instytucje zamawiające, podmioty zamawiające i operatorzy, o których mowa w art. 3, uwzględniali przy zakupie pojazdów transportu drogowego czynniki energetyczny i oddziaływania na środowisko podczas cyklu użytkowania pojazdu określone w ust. 2 i stosowały co najmniej jedną z możliwości określonych w ust. 3</p> <p>2. Uwzględniane czynniki energetyczny i oddziaływania na środowisko obejmują co najmniej:</p> <p>a) zużycie energii;</p> <p>b) emisje CO₂ oraz</p> <p>c) emisje NO_x, NMHC i cząstek stałych.</p> <p>Poza czynnikami energetycznym i oddziaływania na środowisko wymienionymi w akapicie pierwszym instytucje zamawiające, podmioty zamawiające i operatorzy mogą także uwzględniać inne czynniki oddziaływania na środowisko.</p>
--	---	---

		<p>3. Wymogi określone w ust. 1 i 2 spełnia się, stosując jedną z następujących możliwości:</p> <p>a) poprzez określenie w dokumentacji zakupu pojazdów transportu drogowego wymogów technicznych dotyczących parametrów energetycznych i środowiskowych dla każdego rozważanego rodzaju oddziaływania, a także wszelkich dodatkowych skutków dla środowiska; lub</p> <p>b) poprzez uwzględnienie czynników oddziaływania na zużycie energii i na środowisko przy podejmowaniu decyzji o zakupie, przy czym: — w przypadku stosowania procedury przetargowej czynniki te są rozpatrywane jako kryteria udzielenia zamówienia, oraz — w przypadku określenia wartości pieniężnej tych czynników w celu uwzględnienia ich przy podejmowaniu decyzji o zakupie należy korzystać z metodologii określonej w art. 6.</p>
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE (Dz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012 r., str. 1, późn. zm.)</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:315:0001:0056:PL:PDF</p>	<p>Dyrektywa ustanawia wspólną strukturę ramową dla środków służących wspieraniu efektywności energetycznej w Unii, aby zapewnić osiągnięcie głównego unijnego celu zakładającego zwiększenie efektywności energetycznej o 20 % do 2020 r., a także aby stworzyć warunki dla dalszego polepszania efektywności energetycznej po wspomnianej dacie docelowej.</p>	<p>Art. 4 - Renowacja budynków</p> <p>Państwa członkowskie ustanawiają długoterminową strategię wspierania inwestycji w renowację krajowych zasobów budynków mieszkaniowych i użytkowych, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Strategia ta obejmuje:</p> <p>a) przegląd krajowych zasobów budowlanych oparty, w stosownych przypadkach, na próbkach statystycznych;</p> <p>b) określenie opłacalnych sposobów renowacji właściwych dla typu budynków i strefy klimatycznej;</p> <p>c) polityki i środki mające stymulować opłacalne gruntowne renowacje budynków, w tym gruntowne renowacje prowadzone etapami;</p> <p>d) przyjęcie przyszłościowej perspektywy w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych przez podmioty fizyczne, sektor budowlany i instytucje finansowe;</p> <p>e) oparte na faktach szacunki oczekiwanej oszczędności energii i szerszych korzyści.</p> <p>Państwa członkowskie publikują pierwszą wersję strategii do dnia 30 kwietnia 2014 r. i aktualizują tę strategię co trzy lata oraz przekazują każdą jej wersję Komisji, jako część krajowych planów działania na rzecz efektywności energetycznej.</p> <p>Art. 5 - Wzorcowa rola budynków instytucji publicznych</p> <p>1. Nie naruszając art. 7 dyrektywy 2010/31/UE, każde państwo członkowskie zapewnia, aby od dnia 1 stycznia 2014 r. 3% całkowitej powierzchni ogrzewanych lub chłodzonych budynków będących własnością jego instytucji rządowych oraz przez nie zajmowanych było poddawane co roku renowacji w celu spełnienia przynajmniej</p>

		<p>wymogów minimalnych dotyczących charakterystyki energetycznej, które ustaliło przy zastosowaniu art. 4 dyrektywy 2010/31/UE.</p> <p>Współczynnik 3% oblicza się w oparciu o całkowitą powierzchnię pomieszczeń w budynkach o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej ponad 500 m² stanowiących własność instytucji rządowych zainteresowanego państwa członkowskiego oraz przez nie zajmowanych, które na dzień 1 stycznia każdego roku nie spełniają krajowych minimalnych wymogów dotyczących charakterystyki energetycznej ustalonych w stosowaniu art. 4 dyrektywy 2010/31/UE. Ta wartość progowa od dnia 9 lipca 2015 r. zostaje obniżona do 250 m².</p> <p>W przypadku gdy państwo członkowskie wymaga, by obowiązek renowacji każdego roku 3% całkowitej powierzchni pomieszczeń rozciągał się na powierzchnię będącą własnością jednostek administracyjnych niższego niż centralny szczebel instytucji rządowych oraz przez nie zajmowanych, wskazane 3% jest wyliczane w odniesieniu do całkowitej powierzchni pomieszczeń w budynkach o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej ponad 500 m², a od dnia 9 lipca 2015 r. ponad 250 m², stanowiących własność instytucji rządowych oraz tych jednostek administracyjnych zainteresowanego państwa członkowskiego oraz przez nie zajmowanych, które 1 stycznia każdego roku nie spełniają krajowych wymagań minimalnych dotyczących charakterystyki energetycznej ustalonych w zastosowaniu art. 4 dyrektywy 2010/31/UE.</p> <p>Podczas wdrażania środków kompleksowej renowacji budynków instytucji rządowych zgodnie z akapitem pierwszym państwa członkowskie mogą wybrać, czy uznawać budynki za całość, w tym przegrody zewnętrzne, wyposażenie, eksploatację i utrzymanie.</p> <p>Państwa członkowskie wprowadzają wymóg, by budynki instytucji rządowych o najgorszej charakterystyce energetycznej były traktowane priorytetowo w odniesieniu do środków w zakresie efektywności energetycznej, jeżeli jest to opłacalne i technicznie wykonalne.</p> <p>2. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o nieokreślanu lub niestosowaniu wymogów, o których mowa w ust. 1, do następujących kategorii budynków:</p> <p>a) urzędowo chronionych jako część wyznaczonego środowiska lub z powodu ich szczególnych wartości architektonicznych lub historycznych, o ile zgodność z pewnymi minimalnymi wymogami dotyczącymi charakterystyki energetycznej zmieniałaby w sposób niedopuszczalny ich charakter lub wygląd;</p>
--	--	--

		<p>b) stanowiących własność sił zbrojnych lub instytucji rządowych oraz służących celom obrony narodowej, z wyłączeniem kwater jednoosobowych i budynków biurowych sił zbrojnych i innego personelu zatrudnionego przez organy krajowych sił zbrojnych;</p> <p>c) używanych jako miejsca kultu i do działalności religijnej.</p> <p>3. Jeżeli państwo członkowskie dokonuje renowacji więcej niż 3% całkowitej powierzchni budynków instytucji rządowych w danym roku, może zaliczyć nadwyżkę na poczet rocznego wskaźnika renowacji za dowolny rok z trzech poprzednich lub następnych lat.</p> <p>4. Państwa członkowskie mogą zaliczyć w poczet ich rocznego wskaźnika renowacji budynków instytucji rządowych nowe budynki zajmowane przez nie i będące ich własnością w zamian za konkretne budynki instytucji rządowych rozebrane w dowolnym z dwóch poprzednich lat lub budynki sprzedane, zburzone lub wycofane z użycia w dowolnym z dwóch poprzednich lat z uwagi na intensywniejsze wykorzystanie innych budynków.</p> <p>5. Do celów ust. 1 w terminie do dnia 31 grudnia 2013 r. państwa członkowskie utworzą i podadzą do wiadomości publicznej wykaz ogrzewanych lub chłodzonych budynków instytucji rządowych o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej ponad 500 m², a od dnia 9 lipca 2015 r. – ponad 250 m², z wyłączeniem budynków zwolnionych na mocy ust. 2. Wykaz ten zawiera następujące dane:</p> <p>a) powierzchnię pomieszczeń w m²; oraz</p> <p>b) charakterystykę energetyczną każdego budynku lub właściwe dane dotyczące energii.</p> <p>6. Bez uszczerbku dla art. 7 dyrektywy 2010/31/UE – państwa członkowskie mogą zdecydować o przyjęciu alternatywnego do ust. 1–5 niniejszego artykułu podejścia, polegającego na podjęciu innych opłacalnych środków, w tym gruntownych renowacji i środków wpływających na zmianę zachowań użytkowników, aby do roku 2020 osiągnąć wartość oszczędności energii w stosownych budynkach będących własnością instytucji rządowych oraz zajmowanych przez nie, która jest przynajmniej równa wymogowi ust. 1; corocznie składa się sprawozdania z takich środków.</p> <p>Do celów realizacji tego alternatywnego podejścia państwa członkowskie mogą oszacować oszczędność energii, do której doprowadziłyby ust. 1–4, przy zastosowaniu odpowiednich standardowych wartości zużycia energii w referencyjnych budynkach instytucji rządowych przed renowacją i po niej oraz zgodnie z szacunkami powierzchni ich zasobów. Kategorie referencyjnych budynków</p>
--	--	--

		<p>instytucji rządowych są reprezentatywne dla zasobów takich budynków.</p> <p>Państwa członkowskie, które wybrały podejście alternatywne, powiadają Komisję, do dnia 31 grudnia 2013 r., o alternatywnych środkach, które planują przedsięwziąć, określając sposób, w jaki zamierzają uzyskać równoważną poprawę charakterystyki energetycznej budynków stanowiących własność ich instytucji rządowych.</p> <p>7. Państwa członkowskie zachęcają instytucje publiczne, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym, oraz podmioty z sektora mieszkalnictwa socjalnego podlegające prawu publicznemu – z należyтым uwzględnieniem ich odnośnych kompetencji i struktury administracyjnej – aby:</p> <p>a) przyjęły plan na rzecz efektywności energetycznej – odrębny lub stanowiący część większego planu w dziedzinie klimatu lub środowiska – zawierający szczegółowe cele i działania w zakresie oszczędności energii i jej efektywności, z myślą o naśladowaniu wzorcowej roli budynków instytucji rządowych, o której mowa w ust. 1, 5 i 6;</p> <p>b) wprowadziły system zarządzania energią, obejmujący audyty energetyczne, w ramach wdrażania ich planu;</p> <p>c) w stosownych przypadkach korzystały z przedsiębiorstw usług energetycznych i umów o poprawę efektywności energetycznej do finansowania renowacji i wdrażania planów utrzymania lub poprawy efektywności energetycznej w perspektywie długoterminowej.</p> <p>Art. 6 - Dokonywanie zakupów przez instytucje publiczne</p> <p>1. Państwa członkowskie zapewniają, aby instytucje rządowe nabywały jedynie produkty, usługi i budynki o bardzo dobrej charakterystyce energetycznej, o ile zapewniona jest przez to opłacalność, wykonalność ekonomiczna, większe zrównoważenie, przydatność techniczna, a także odpowiedni poziom konkurencji, o których mowa w załączniku III.</p> <p>Obowiązek określony w akapicie pierwszym ma zastosowanie do umów kupna produktów, usług i budynków przez instytucje publiczne w zakresie, w jakim te umowy mają wartość równą lub większą niż poziomy ustalony w art. 7 dyrektywy 2004/18/WE.</p> <p>2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do zamówień sił zbrojnych tylko w zakresie, w jakim stosowanie go nie spowoduje konfliktu z charakterem i pierwotnym celem działalności sił zbrojnych. Obowiązek ten nie ma zastosowania do umów na dostawę wyposażenia wojskowego zdefiniowanego w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13</p>
--	--	--

		<p>lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa.</p> <p>3. Państwa członkowskie zachęcają instytucje publiczne, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym, z należyтым uwzględnieniem ich odpowiednich kompetencji i struktury administracyjnej, aby naśladowały wzorcowe postępowanie ich instytucji rządowych polegające na nabywaniu jedynie produktów, usług i budynków o bardzo dobrych właściwościach w zakresie efektywności energetycznej. Państwa członkowskie zachęcają instytucje publiczne, by podczas przeprowadzania przetargów na zamówienia na usługi o istotnym znaczeniu z punktu widzenia zużycia energii oceniały możliwość podpisywania długoterminowych umów o poprawę efektywności energetycznej zapewniających długoterminową oszczędność energii.</p> <p>4. Bez uszczerbku dla ust. 1, przy zakupie pakietu produktów objętych jako całość aktem delegowanym przyjętym na mocy dyrektywy 2010/30/UE państwa członkowskie mogą wymagać, by łączna efektywność energetyczna była uznawana za ważniejszą niż efektywność energetyczna poszczególnych produktów pakietu poprzez zakup pakietu produktów, który jest zgodny z kryteriami najwyższej klasy efektywności energetycznej.</p> <p>ZAŁĄCZNIK III</p> <p>Wymagania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do zakupu produktów, usług i budynków przez instytucje rządowe</p> <p>Instytucje rządowe dokonujące zakupu produktów, usług lub budynków muszą spełniać następujące wymogi, pod warunkiem że zachowana jest zgodność z kryteriami opłacalności, uzasadnienia ekonomicznego, szeroko pojętej zrównoważoności, technicznej przydatności oraz odpowiedniego poziomu konkurencji:</p> <p>a) w przypadku gdy produkt jest objęty aktem delegowanym przyjętym na podstawie dyrektywy 2010/30/UE lub powiązaną dyrektywą wykonawczą Komisji, nabywają jedynie takie produkty, które spełniają kryterium zaliczenia do najwyższej klasy efektywności energetycznej, jaka możliwa jest do osiągnięcia, zważywszy na potrzebę zapewnienia odpowiedniego poziomu konkurencji;</p> <p>b) w przypadku gdy produkt nieobjęty lit. a) wchodzi w zakres środka wykonawczego przyjętego na podstawie dyrektywy 2009/125/WE po wejściu w życie niniejszej dyrektywy, nabywają jedynie takie produkty, które spełniają wymogi poziomów</p>
--	--	---

		<p>referencyjnych efektywności energetycznej określonych w ramach przedmiotowego środka wykonawczego;</p> <p>c) nabywają produkty wyposażenia biurowego objęte decyzją Rady 2006/1005/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. dotyczącą zawarcia Umowy między rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki a Wspólnotą Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych, które spełniają wymogi efektywności energetycznej co najmniej odpowiadające wymienionym w załączniku C do umowy dołączonej do tej decyzji;</p> <p>d) nabywają jedynie opony spełniające kryterium posiadania najwyższej klasy efektywności paliwowej zgodnie z definicją podaną w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1222/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie etykietowania opon pod kątem efektywności paliwowej i innych zasadniczych parametrów. Wymóg ten nie zabrania instytucjom publicznym nabywania opon o najwyższej klasie przyczepności na mokrej nawierzchni lub zewnętrznego hałasu toczenia, w przypadku gdy jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa lub zdrowia publicznego;</p> <p>e) w przetargach na umowy o świadczenie usług zamieszczają obowiązek stosowania przez dostawców usług do celów świadczenia przedmiotowych usług jedynie produktów spełniających wymogi określone w lit. a)–d), w trakcie świadczenia tych usług. Powyższy wymóg ma zastosowanie wyłącznie do nowych produktów nabywanych przez dostawców usług częściowo lub w całości na potrzeby świadczenia danej usługi;</p> <p>f) nabywają lub zawierają nowe umowy najmu obejmujące jedynie budynki spełniające co najmniej minimalne wymogi dotyczące charakterystyki energetycznej określone w art. 5 ust. 1, chyba że ich nabycie ma na celu:</p> <p>(i) gruntowną renowację lub rozbiórkę;</p> <p>(ii) w przypadku instytucji publicznych – odsprzedaż budynku bez użytkowania go do własnych celów; lub</p> <p>(iii) zachowanie go jako budynku urzędowo chronionego jako element wyznaczonego środowiska lub z powodu jego szczególnych wartości architektonicznych lub historycznych.</p> <p>Zgodność z tymi wymogami weryfikuje się przy pomocy świadectw charakterystyki energetycznej budynku, o których mowa w art. 11 dyrektywy 2010/31/UE.</p>
--	--	--

AKTY POŚREDNIO POWIĄZANE Z ZIELONYMI ZAMÓWIENIAMI PUBLICZNYMI

Akt prawny	Krótki opis	Przepisy szczegółowe
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/30/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcji, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0001:0012:PL:PDF</p>	<p>Dyrektywa ustanawia ramy dla harmonizacji krajowych przepisów dotyczących informacji dla użytkownika końcowego, w szczególności w formie etykiet oraz standardowych informacji o produkcji, dotyczącej zużycia energii i w miarę potrzeb innych podstawowych zasobów podczas użytkowania oraz informacji dodatkowych o niektórych produktach związanych z energią. Umożliwia to użytkownikom końcowym wybór bardziej efektywnych produktów.</p> <p>Format etykiety w dalszym ciągu oparty jest na klasyfikacji z zastosowaniem liter od A do G; progi klasyfikacji odpowiadają istotnym oszczędnościom energii i kosztów z punktu widzenia użytkownika końcowego.</p> <p>Do tej klasyfikacji można dodać trzy klasy dodatkowe, jeżeli będzie to konieczne ze względu na postęp techniczny. Będą to klasy A+, A++ i A+++ dla klasy najbardziej efektywnej. Z zasady łączna liczba klas będzie ograniczona do siedmiu.</p>	<p>Preambuła</p> <p>(16) Szereg państw członkowskich stosuje politykę zamówień publicznych, która wymaga, aby instytucje zamawiające zamawiały produkty energooszczędne. W szeregu państw członkowskich stosuje się również zachęty dla produktów energooszczędnych. Kryteria kwalifikowalności produktów w przypadku zamówień publicznych lub zachęty mogą różnić się znacząco w poszczególnych państwach członkowskich. Określenie klas wydajności jako poziomów odniesienia dla poszczególnych produktów zgodnie z aktami delegowanymi do niniejszej dyrektywy może przyczynić się do zmniejszenia różnic w zamówieniach publicznych i zachętach oraz ułatwić asymilację efektywnych produktów.</p> <p>Art. 9 - Zamówienia publiczne i zachęty</p> <p>1. W przypadku gdy produkt jest objęty aktem delegowanym, instytucje zamawiające zawierające umowy na publiczne roboty budowlane, dostawy, lub usługi, o których mowa w dyrektywie 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi, które nie zostały wyłączone na mocy art. 12 do 18 tej dyrektywy, dokładają starań, aby zamawiać jedynie takie produkty, które spełniają kryteria osiągnięcia maksymalnych poziomów wydajności i należą do najwyższej klasy efektywności energetycznej. Państwa członkowskie mogą również nałożyć na instytucje zamawiające obowiązek zamawiania jedynie produktów spełniających te kryteria. Państwa członkowskie mogą uzależnić stosowanie tych kryteriów od opłacalności, wykonalności ekonomicznej, odpowiedniości technicznej i wystarczającej konkurencji.</p> <p>2. Ustęp 1 stosuje się do umów o wartości takiej samej jak lub większej niż progi ustalone w art. 7 dyrektywy 2004/18/WE.</p> <p>3. W przypadku gdy państwa członkowskie oferują jakiegokolwiek zachęty w odniesieniu do produktu objętego aktem delegowanym, dążą one do osiągnięcia najwyższych poziomów wydajności, w tym najwyższej klasy wydajności energetycznej określonej w obowiązującym akcie delegowanym. Opodatkowanie i środki o charakterze fiskalnym nie stanowią zachęt do celów niniejszej dyrektywy.</p> <p>4. W przypadku gdy państwa członkowskie oferują zachęty w odniesieniu do produktów, zarówno w stosunku do użytkowników</p>

		<p>końcowych stosujących wysoce wydajne produkty, jak i w stosunku do branż, które promują i produkują takie produkty, określają one poziomy wydajności energetycznej na podstawie klas, zgodnie z definicją w obowiązującym akcie delegowanym, z wyjątkiem sytuacji, kiedy nakładają one wyższe poziomy wydajności niż próg przewidziany dla najwyższej klasy wydajności energetycznej w tym akcie delegowanym. Państwa członkowskie mogą wprowadzać wyższe poziomy wydajności niż próg przewidziany dla najwyższej klasy wydajności energetycznej w akcie delegowanym.</p>
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:153:0013:0035:PL:PDF</p>	<p>Dyrektywa promuje poprawę charakterystyki energetycznej budynków w Unii, z uwzględnieniem panujących na zewnątrz warunków klimatycznych i warunków lokalnych oraz wymagań dotyczących klimatu wewnętrznego i opłacalności ekonomicznej.</p>	<p>Preambuła</p> <p>(21) Sektor publiczny w każdym państwie członkowskim powinien odgrywać wiodącą rolę w zakresie efektywności energetycznej budynków, w związku z czym w planach krajowych należy wyznaczyć ambitniejsze cele dla budynków zajmowanych przez władze publiczne.</p> <p>(22) Potencjalni nabywcy i najemcy budynku lub modułu budynku powinni otrzymywać – na świadectwie charakterystyki energetycznej – właściwe informacje dotyczące charakterystyki energetycznej budynku i praktyczne rady na temat poprawy tej charakterystyki. Kampanie informacyjne mogą służyć dalszemu zachęcaniu właścicieli i najemców do poprawy charakterystyki energetycznej ich budynku lub modułu budynku. Właścicieli i najemców budynków komercyjnych należy także zachęcać do wymiany informacji dotyczących rzeczywistego zużycia energii, aby udostępnione dane umożliwiły podjęcie rozsądnych decyzji co do koniecznych ulepszeń. Świadectwo charakterystyki energetycznej powinno również dostarczać informacji na temat faktycznego wpływu ogrzewania i chłodzenia na potrzeby energetyczne budynku, na jego zużycie energii pierwotnej i emisję dwutlenku węgla.</p> <p>(23) Władze publiczne powinny dawać przykład i dążyć do realizacji zaleceń zawartych w świadectwie charakterystyki energetycznej. Państwa członkowskie powinny uwzględnić w swoich krajowych planach środki służące wspieraniu władz publicznych, aby te mogły jako jedne z pierwszych wdrażać ulepszenia w zakresie efektywności energetycznej i gdy tylko będzie to możliwe, realizować zalecenia zawarte w świadectwie charakterystyki energetycznej.</p> <p>(24) Budynki zajmowane przez władze publiczne i budynki często odwiedzane przez ludność powinny dawać dobry przykład poprzez uwzględnianie rozważań środowiskowych i energetycznych i z tego powodu budynki te powinny być regularnie poddawane certyfikacji energetycznej. Publiczne rozpowszechnienie informacji</p>

		<p>dotyczącej charakterystyki energetycznej powinno być wzmocnione umieszczeniem świadectw dotyczących charakterystyki energetycznej w widocznym miejscu, zwłaszcza w budynkach określonej wielkości zajmowanych przez władze publiczne lub często odwiedzanych przez ludność, takich jak sklepy, centra handlowe, supermarkety, restauracje, teatry, banki i hotele.</p> <p>Art. 9 - Budynki o niemal zerowym zużyciu energii</p> <p>1. Państwa członkowskie zapewniają, aby:</p> <p>b) po dniu 31 grudnia 2018 r. nowe budynki zajmowane przez władze publiczne oraz będące ich własnością były budynkami o niemal zerowym zużyciu energii.</p> <p>Art. 11 - Świadectwa charakterystyki energetycznej</p> <p>5. Przy zastrzeżeniu obowiązywania krajowych przepisów, państwa członkowskie zachęcają władze publiczne do wzięcia pod uwagę przewodniej roli, jaką powinny one pełnić w dziedzinie charakterystyki energetycznej budynków, m.in. wdrażając zalecenia ujęte w świadectwie charakterystyki energetycznej wydawanym budynkom, których są właścicielami w okresie obowiązywania tego świadectwa.</p> <p>Art. 12 - Wydawanie świadectw charakterystyki energetycznej</p> <p>1. Państwa członkowskie zapewniają wydawanie świadectw charakterystyki energetycznej dla:</p> <p>b) budynków, w których całkowita powierzchnia użytkowa powyżej 500 m² jest zajmowana przez władze publiczne i które są często odwiedzane przez ludność. W dniu 9 lipca 2015 r. próg 500 m² obniży się do 250 m²</p> <p>Art. 13 - Umieszczanie świadectw charakterystyki energetycznej w widocznym miejscu</p> <p>1. Państwa członkowskie podejmują środki mające na celu zapewnienie, aby w przypadku gdy w danym budynku, dla którego wydano świadectwo charakterystyki energetycznej zgodnie z art. 12 ust. 1, władze publiczne zajmują całkowitą powierzchnię użytkową powyżej 500 m², a przy tym budynek ten jest często odwiedzany przez ludność, świadectwo charakterystyki energetycznej było umieszczone w miejscu wyraźnie widocznym dla ogółu.</p> <p>W dniu 9 lipca 2015 r. próg 500 m² obniża się do 250 m².</p> <p>2. Państwa członkowskie wymagają, aby w przypadku gdy całkowita powierzchnia użytkowa powyżej 500 m² w budynku, dla którego zostało wydane świadectwo charakterystyki energetycznej zgodnie z art.</p>
--	--	---

		12 ust. 1, jest często odwiedzana przez ludność, świadectwo charakterystyki energetycznej było umieszczone w miejscu wyraźnie widocznym dla ogółu.
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie oznakowania ekologicznego UE</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:027:0001:0019:PL:PDF</p>	<p>Rozporządzenie dot. unijnego oznakowania ekologicznego, które służy promocji produktów o ograniczonym poziomie wpływu na środowisko w ciągu całego cyklu życia. Oznakowanie dostarcza konsumentom dokładnych, rzetelnych, opartych na naukowych kryteriach informacji na temat ekologiczności produktów.</p>	<p>Art. 12 - Promocja oznakowania ekologicznego</p> <p>3. Państwa członkowskie zachęcają do korzystania z „Podręcznika dla organów udzielających zamówień publicznych”, o którym mowa w załączniku I, część A, pkt 5. W tym celu państwa członkowskie rozważają np. ustanowienie celów dotyczących zamówień publicznych na produkty spełniające kryteria określone w tym podręczniku.</p> <p>Załącznik I, Część A, punkt 5.</p> <p>Podręcznik dla organów udzielających zamówień publicznych</p> <p>Opracowuje się podręcznik zawierający wskazówki na temat stosowania kryteriów oznakowania ekologicznego UE, przeznaczony dla organów udzielających zamówień publicznych.</p> <p>Komisja dostarczy wzory podręcznika dla potencjalnych użytkowników i jednostek właściwych oraz podręcznika dla organów udzielających zamówień publicznych przetłumaczone na wszystkie języki urzędowe Wspólnoty.</p>
<p>Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekozarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie (WE) nr 761/2001 oraz decyzje Komisji 2001/681/WE i 2006/193/WE (Dz. Urz. UE L 342 z 22.12.2009 r., str. 1, z późn. zm.)</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:342:0001:0045:PL:PDF</p>	<p>Rozporządzenie ustanawia system ekozarządzania i audytu we Wspólnocie zwany „EMAS”, dopuszczający dobrowolny udział organizacji znajdujących się we Wspólnocie lub poza nią.</p> <p>Celem EMAS, jako ważnego instrumentu planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej, jest wspieranie ciągłej poprawy efektów działalności środowiskowej organizacji przez ustanowienie i wdrażanie przez organizacje systemów zarządzania środowiskowego, systematyczną, obiektywną i okresową ocenę efektywności takich systemów, dostarczanie informacji o efektach działalności środowiskowej, prowadzenie otwartego dialogu ze społeczeństwem</p>	<p>Preambuła</p> <p>(5) W celu promowania spójnego podejścia w ramach instrumentów prawodawczych opracowywanych na poziomie wspólnotowym w dziedzinie ochrony środowiska Komisja i państwa członkowskie powinny przeanalizować, w jaki sposób rejestracja w EMAS może zostać uwzględniona w rozwoju prawodawstwa lub wykorzystana jako instrument jego egzekwowania. W celu zwiększenia atrakcyjności EMAS dla organizacji Komisja i państwa członkowskie powinny również uwzględnić EMAS w swoich politykach zamówień publicznych oraz, w stosownych przypadkach, powinny określać uczestnictwo w EMAS lub równoważnych systemach zarządzania środowiskowego jako warunek realizacji umów na roboty i usługi.</p> <p>Art. 38 - EMAS i inne strategie polityczne i instrumenty we Wspólnocie</p> <p>1. Bez uszczerbku dla przepisów wspólnotowych państwa członkowskie rozważają, w jaki sposób rejestracja w EMAS zgodnie z niniejszym rozporządzeniem może zostać:</p> <p>a) uwzględniona podczas opracowywania nowych przepisów;</p> <p>b) wykorzystana jako instrument stosowania</p>

	<p>i innymi zainteresowanymi stronami oraz aktywne zaangażowanie pracowników organizacji oraz odpowiednie szkolenia.</p>	<p>i egzekwowania przepisów;</p> <p>c) uwzględniona w procedurach udzielania zamówień publicznych i zakupów.</p> <p>Załącznik I pkt 2 lit. b</p> <p>Organizacje muszą być w stanie wykazać, że dokonały identyfikacji znaczących aspektów środowiskowych związanych ze swoimi procedurami zamówień publicznych oraz, że związany z nimi znaczący wpływ na środowisko został uwzględnione w systemie zarządzania. Organizacja powinna dołożyć starań, aby zapewnić przestrzeganie polityki środowiskowej realizowanej przez organizację przez dostawców oraz podmioty działające w imieniu organizacji w ramach ich działań podejmowanych na podstawie umów.</p>
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. Urz. UE L 140 z 5.6.2009 r., str. 16, z późn. zm.)</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:140:0016:0062:PL:PDF</p>	<p>Dyrektywa ustanawia wspólne ramy dla promowania energii ze źródeł odnawialnych. Określa obowiązkowe krajowe cele ogólne w odniesieniu do całkowitego udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto i w odniesieniu do udziału energii ze źródeł odnawialnych w transporcie. Ustanawia zasady dotyczące transferów statystycznych między państwami członkowskimi, wspólnych projektów między państwami członkowskimi i z państwami trzecimi, gwarancji pochodzenia, procedur administracyjnych, informacji i szkoleń oraz dostępu energii ze źródeł odnawialnych do sieci elektroenergetycznej.</p>	<p>Preambuła</p> <p>(2) (...) Zwiększające się udoskonalenia technologiczne, zachęty do korzystania z transportu publicznego i jego rozwoju, stosowanie technologii energooszczędnych oraz stosowanie energii ze źródeł odnawialnych w transporcie należą do jednych z najskuteczniejszych narzędzi, dzięki którym Wspólnota może zmniejszyć swoje uzależnienie od importu ropy w sektorze transportu, w którym problem bezpieczeństwa dostaw energii jest najdotkliwszy i ma wpływ na rynek paliw w tym sektorze.</p> <p>(28) Wspólnota i państwa członkowskie powinny dążyć do całkowitej redukcji zużycia energii w transporcie oraz do zwiększenia efektywności energetycznej w transporcie. Główne środki służące obniżeniu zużycia energii w transporcie obejmują planowanie transportu, wspieranie transportu publicznego, zwiększenie udziału pojazdów elektrycznych w produkcji oraz produkcja energooszczędnych pojazdów o mniejszych rozmiarach i mniejszej pojemności silnika.</p> <p>Art. 13 - Procedury administracyjne, przepisy i kodeksy</p> <p>3. Państwa członkowskie zalecają wszystkim podmiotom, a w szczególności lokalnym i regionalnym organom administracyjnym, by zapewniły instalację urządzeń i systemów wykorzystywania elektryczności, grzewczych i chłodzących, z odnawialnych źródeł energii oraz urządzeń i systemów lokalnego ogrzewania i chłodzenia podczas planowania, projektowania, budowy i remontów obszarów przemysłowych lub mieszkalnych. Państwa członkowskie zachęcają w szczególności lokalne i regionalne organy administracyjne do uwzględniania w stosownych przypadkach systemów grzewczych i chłodzących wykorzystujących energię z odnawialnych źródeł energii w planowaniu infrastruktury miejskiej.</p> <p>4. Państwa członkowskie wprowadzają</p>

		<p>w swoich przepisach i kodeksach prawa budowlanego odpowiednie środki służące zwiększeniu udziału energii ze źródeł odnawialnych w sektorze budownictwa.</p> <p>5. Państwa członkowskie zapewniają, by od dnia 1 stycznia 2012 r. nowe budynki publiczne i istniejące budynki publiczne poddawane generalnemu remontowi na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym odgrywały rolę przykładów do naśladowania w kontekście niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie mogą między innymi wypełnić ten wymóg, przestrzegając norm dotyczących domów o zerowym zużyciu energii lub zezwalając na wykorzystanie dachów budynków publicznych lub publiczno-prywatnych przez strony trzecie do instalacji urządzeń produkujących energię z odnawialnych źródeł.</p> <p>6. W odniesieniu do przepisów i kodeksów budowlanych państwa członkowskie promują stosowanie systemów i urządzeń ogrzewania i chłodzenia wykorzystujących odnawialne źródła energii, prowadzących do znaczącej redukcji zużycia energii. Państwa członkowskie stosują, tam gdzie istnieją, etykiety energetyczne, oznakowanie ekologiczne lub inne dostępne odpowiednie certyfikaty lub normy ustanowione na poziomie krajowym lub wspólnotowym jako zachętę do stosowania takich systemów lub urządzeń. (...)</p>
--	--	---

1.2. Akty prawa UE pośrednio powiązane ze społecznymi zamówieniami publicznymi

Akt prawny	Krótki opis	Przepisy szczegółowe
<p>Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW (Dz. Urz. UE L 101 z 15.4.2011 r., str. 1)</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/search.html?DTN=0036&DTA=2011&qid=1477580793278&DB_TYP_E_OF_ACT=directive&CAS_E_LAW_SUMMARY=false&DTS_DOM=ALL&excConsLeg=true&typeOfActStatus=DIRECTIVE&type=advanced&</p>	<p>Dyrektywa określa minimalne reguły dotyczące określania przestępstw i kar dotyczących handlu ludźmi. Wprowadza ona również wspólne przepisy w celu lepszego zapobiegania takim przestępstwom i lepszemu ochronie ich ofiar, przy uwzględnieniu kwestii związanych z pcią.</p>	<p>Artykuł 2</p> <p>Przestępstwa dotyczące handlu ludźmi</p> <p>1. Państwa członkowskie podejmują środki niezbędne do zapewnienia karalności następujących czynów umyślnych:</p> <p>Werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób, w tym wymiana lub przekazanie kontroli nad tymi osobami, z zastosowaniem groźby lub przemocy bądź innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa, podstępu, poprzez nadużycie uprawnień lub wykorzystanie sytuacji bezbronności, lub też wręczenie lub przyjęcie płatności lub korzyści dla uzyskania zgody osoby sprawującej kontrolę nad inną osobą, w celu wyzysku.</p> <p>2. Sytuacja bezbronności zachodzi wówczas, gdy dana osoba nie ma innego – realnego lub</p>

<p><u>SUBDOM_INIT=ALL_ALL&DTS_SUBDOM=ALL_ALL</u></p>		<p>możliwego do zaakceptowania – wyboru niż poddanie się nadużyciu.</p> <p>3. Wyzysk obejmuje, w szczególności, wyzyskanie innych osób do prostytucji lub innych form wykorzystywania seksualnego, przymusową pracę lub służbę, w tym żebractwo, niewolnictwo lub praktyki podobne do niewolnictwa, zniewolenie, wyzyskiwanie do działalności przestępczej lub usunięcie organów.</p> <p>4. Zgoda ofiary handlu ludźmi na wyzysk, niezależnie od tego, czy zamierzony lub rzeczywisty, nie ma znaczenia, jeżeli posłużono się którymkolwiek ze środków określonych w ust. 1.</p> <p>5. Jeśli zachowanie określone w ust. 1 dotyczy dziecka, stanowi ono przestępstwo handlu ludźmi, nawet jeśli nie posłużono się żadnym ze środków wymienionych w ust. 1.</p> <p>6. Na użytek niniejszej dyrektywy „dziecko” oznacza osobę poniżej 18 roku życia.</p>
<p>Dyrektywa 96/71/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 1996 r. dotycząca delegowania pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. Urz. UE L 18 z 21.1.1997 r., str. 1, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne: rozdział 05, t. 2, str. 431)</p> <p>http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:31996L0071&qid=147752466625</p>	<p>Dyrektywa 96/71/WE ma na celu zapewnienie pracownikom oddelegowanym w celu realizacji usług także w ramach zamówień publicznych, przez przedsiębiorstwa mające siedzibę w innych państwach członkowskich, minimalnych uprawnień wynikających z prawa pracy (m.in. stosowania minimalnej stawki wynagrodzenia) obowiązującego na terytorium przyjmującego państwa członkowskiego.</p>	<p>Artykuł 1</p> <p>Zakres stosowania</p> <p>1. Niniejszą dyrektywę stosuje się do przedsiębiorstw prowadzących działalność w Państwie Członkowskim, które w ramach świadczenia usług poza jego granicami delegują pracowników zgodnie z ust. 3 na terytorium innego Państwa Członkowskiego.</p> <p>2. Niniejszej dyrektywy nie stosuje się do przedsiębiorstw marynarki handlowej w odniesieniu do personelu pływającego.</p> <p>3. Niniejszą dyrektywę stosuje się wówczas, gdy przedsiębiorstwa wymienione w ust. 1 podejmują następujące środki, wybiegające poza granice państwowe:</p> <p>a) delegują pracowników na własny rachunek i pod swoim kierownictwem na terytorium Państwa Członkowskiego, w ramach umowy zawartej między przedsiębiorstwem delegującym a odbiorcą usług, działającym w danym Państwie Członkowskim, o ile istnieje stosunek pracy pomiędzy przedsiębiorstwem delegującym a pracownikiem w ciągu okresu delegowania lub;</p> <p>b) delegują pracowników do zakładu albo przedsiębiorstwa należącego do grupy przedsiębiorców na terytorium Państwa Członkowskiego, o ile istnieje stosunek pracy między przedsiębiorstwem delegującym a pracownikiem w ciągu okresu delegowania lub;</p> <p>c) jako przedsiębiorstwo pracy tymczasowej lub agencja wynajmująca personel wynajmuje pracownika przedsiębiorstwu, prowadzącemu działalność gospodarczą lub działającemu na terytorium Państwa Członkowskiego, o ile przez cały okres delegowania istnieje stosunek pracy pomiędzy przedsiębiorstwem</p>

		<p>pracy tymczasowej lub agencją wynajmującą a pracownikiem.</p> <p>4. Przedsiębiorstwa prowadzące działalność w państwie nieczłonkowskim nie mogą być traktowane w sposób bardziej uprzywilejowany niż przedsiębiorstwa prowadzące działalność w Państwie Członkowskim.</p> <p>Artykuł 2</p> <p>Definicja</p> <p>1. Dla celów niniejszej dyrektywy określenie "pracownik delegowany" oznacza pracownika, który przez ograniczony okres wykonuje swoją pracę na terytorium innego Państwa Członkowskiego, niż państwa w którym zwyczajowo pracuje.</p> <p>2. Dla celów niniejszej dyrektywy przyjmuje się definicję pracownika, którą stosuje się w prawie Państwa Członkowskiego, na terytorium którego pracownik jest delegowany.</p> <p>Artykuł 3</p> <p>Warunki zatrudnienia</p> <p>1. Państwa Członkowskie zapewnią, że bez względu na to jakie prawo stosuje się w odniesieniu do stosunku pracy przedsiębiorstw, o których mowa w art. 1 ust. 1, będą gwarantowały pracownikom delegowanym na ich terytorium warunki zatrudnienia, obejmujące następujące zagadnienia, które w Państwie Członkowskim, gdzie wykonywana jest praca, ustalone są przez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przepisy prawne, rozporządzenia lub przepisy administracyjne i/lub - umowy zbiorowe lub orzeczenia arbitrażowe uznane za powszechnie stosowane w rozumieniu ust. 8, o ile dotyczą one rodzajów działalności wymienionych w Załączniku: <ul style="list-style-type: none"> a) maksymalne okresy pracy i minimalne okresy wypoczynku; b) minimalny wymiar płatnych urlopów rocznych; c) minimalne stawki płacy, wraz ze stawką za nadgodziny; niniejszy podpunkt nie ma zastosowania do uzupełniających zakładowych systemów emerytalnych; d) warunki wynajmu pracowników, w szczególności przez przedsiębiorstwa zatrudnienia tymczasowego; e) zdrowie, bezpieczeństwo i higiena w miejscu pracy; f) środki ochronne stosowane w odniesieniu do warunków zatrudnienia kobiet ciężarnych lub kobiet tuż po urodzeniu dziecka, dzieci i młodzieży;
--	--	---

		<p>g) równość traktowania mężczyzn i kobiet, a także inne przepisy w zakresie niedyskryminacji.</p> <p>Dla celów niniejszej dyrektywy pojęcie minimalnej stawki płacy, o której mowa w ust. 1 lit. c) jest zdefiniowane przez prawo krajowe i/lub przez praktykę Państwa Członkowskiego, na którego terytorium pracownik jest delegowany.</p> <p>(...)</p> <p>8. Określenie "umowy zbiorowe lub orzeczenia arbitrażowe uznane za powszechnie stosowane" oznacza umowy zbiorowe lub orzeczenia arbitrażowe, które powinny być przestrzegane przez wszystkie przedsiębiorstwa w danym obszarze geograficznym, zawodzie lub przemyśle.</p> <p>W przypadku braku systemu uznawania zbiorowych umów lub orzeczeń arbitrażowych za powszechnie stosowane w rozumieniu pierwszego akapitu, Państwa Członkowskie mogą, jeśli tak zadecydują, oprzeć się na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - umowach zbiorowych lub orzeczeniach arbitrażowych, które są powszechnie stosowane do wszystkich podobnych przedsiębiorstw w danym obszarze geograficznym, zawodzie lub przemyśle, i/lub - umowach zbiorowych, które zostały zawarte przez najbardziej reprezentatywne w skali kraju organizacje przedstawicieli pracodawców i pracowników oraz są stosowane na całym terytorium kraju, <p>o ile ich zastosowanie w stosunku do przedsiębiorstw, o których mowa w art. 1 ust. 1 gwarantuje, równość traktowania w przypadku dziedzin, o których mowa w pierwszym akapicie ust. 1 niniejszego artykułu, wymienionych przedsiębiorstw i innych przedsiębiorstw, o których mowa w niniejszym akapicie a znajdujących się w podobnej sytuacji.</p>
--	--	--